

Biblioteks blad

SVENSK BIBLIOTEKSFÖRENING
TIDNING UTGIVEN SEDAN 1916

nr 03/2019

[s4] Konkreta förslag på vägen mot open access

[s8] Nationella strategin lämnad och bedömd

[s39] Ny avdelning: Fråga expertnätverken!

Efter en hård nollning är det dags för kulturministern att börja bereda förslag för bibliotek och läsning.

TEMA
NORGE

TOPPTUR TILL
BÖCKERNAS
VINTERSTUGA

Lyfter LÄSNINGEN

[s28] Amanda Lind kommer till dukat bord som kulturminister. Biblioteksstrategin ligger klar bredvid Läsdelegationens förslag.

Alltid Selma

Alfred Nobel eller Selma Lagerlöf? Hur ska man kunna välja? Det är ju inte som ett sånt där störsimpelt val som mellan Djurgården och Hammarby eller mellan Horace Engdahl och Sara Danius. Nej, det här handlar om ojämförbara storheter. Som en tävling mellan uppfinningar och böcker. Vilket som är viktigast.

Böcker svarar jag i förstane. För böcker är ju ändå grunden till all kunskap och måste logiskt sett sättas före uppfinningarna. Men sen är ju boken i sig per definition en uppfinning. Och en uppfinning behöver inte omvänt vara en bok, utan kan lika gärna vara elektricitet eller nitroglycerin. Tänker man så blir det fördel uppfinningarna.

SKÅLET TILL att jag nu funderar över det här är att den avgående riksbibliotekarien Gunilla Herdenberg och samordnaren för den nationella biblioteksstrategin Erik Fichtelius har drabbats av ett klädsamt storhetsvansinne efter strategin. Och som ett nytt mastodontprojekt har de nu lanserat förslaget att man ska bygga ett supermodernt nytt bibliotek i Stockholm på tomten där Nobelstiftelsen tjtat sig blå om att få bygga ett Nobelcenter.

I stället för ytterligare ett museum i krokarna mellan Nationalmuseum och Moderna vill de resa "ett folkets bibliotek", "ett öppet rum, en hyllning till kunskap, litteratur och demokrati". Finansiärerna till Nobelcentret kan vara med och betala, skriver duon. "De kan få sina namn i guld i entrén, och en livslång inbjudan till Nobel festen."

Jag älskar det här förslaget.

SOM REDAKTÖR för Biblioteksbladet är det lätt att helt obefogat känna lite ansvar för den svenska bibliotekssituationen och när vi jobbat med det här numrets Norgetema har det känts lite sådär.

Det är flera år sedan vi skrev om Dokk 1 i danska Århus. Sen om Oode i Helsingfors i Finland. Och nu om Deichman Bjørvika, ett nytt stadsbibliotek i Oslo. Över 13 000 klimatvänliga kvadratmeter mitt i stan (s 22). När ska vi få berätta om något inhemskt nybygge som kan mäta sig med de här?

SELMA LAGERLÖF fick Nobels litteraturpris. Den svenska akademi där hon ingick har haft äran att välja pristagare sedan 1901. (Det är bara 2018 som det inte blev så, utan som

bibliotekarierna fick träda in och rädda situationen som ett slags litteraturens stödfamilj.) Alfred Nobel skrev dikter och dramatik. Och hade ett bibliotek med 1 200 titlar om man får tro Wikipedia.

MEN MAN behöver kanske inte välja. Gunilla Herdenberg och Erik Fichtelius är stora, starka och generösa nog att erbjuda utlån av Selma Lagerlöf-biblioteket till Nobelprisutdelningen.

Annika Persson
chefredaktör

Lästips

Det blir en favorit i repris eftersom Anne Swärd nu valts in i Svenska akademien. Alla hennes romaner är läsvärda, men debuten *Polar-sommar* stannade längst i mig.

I nummer 3 2019

- 2 LEDARE
- 4 JUST NU
- 7 SERIEN
- 8 SPECIAL: STRATEGIN
- 13 **TEMA NORGE: KJEMPEDIGITALT**
- 14 Mo i Rana – en fjällodysse
- 19 Nancy vet bäst
- 20 Norsk strategi 2.0
- 22 Här byggs Oslos nya flaggskepp

s 22

Norrmännen strömmar till biblioteken som aldrig förr. Nu byggs Olsobornas nya vardagsrum mellan operan och centralstationen: Deichman Bjørvika.

FOTO: EINAR ASLAKSEN

- 26 SÅ GJORDE VI
- 28 PORTRÄTTET
- 34 FORSKNING
- 36 DEBATT
- 39 FRÅGA EXPERTNÄTVERKEN!
- 40 AKTUELLT FRÅN SVENSK BIBLIOTEKSFÖRENING
- 47 JOBBTORGET

Följ oss varje dag

- biblioteksbladet.se
- facebook.com/biblioteksbladet
- twitter.com/biblioteksbladi

s 14

En av världens modernaste digitaliseringsanläggningar gömmer sig i Mo i Rana i norska fjällen.

s 28

Det är kulturministerns uppgift att ta den nationella biblioteksstrategin i mål. Vi har frågat *hur* det ska gå till.

FOTO: THRON ULLBERG

Chefredaktör/ansvarig utgivare
Annika Persson
070- 373 11 60 / annika.persson@a4.se

Art Director
Louise Bååth
louise@a4.se

Webb/reporter
Stina Loman
stina@a4.se

Reporter
Tim Andersson
tim@a4.se

Reporter
Jennie Aquilonius
jennie@a4.se

Omslagsfoto:
Thron Ullberg

Adress
A4 Text och form
Bondegatan 21
116 33 Stockholm

Prenumeration på BBL
För medlemmar i föreningen ingår BBL i medlemsavgiften. 350 kr för enskild medlem (heltidsstuderande och pensionärer 175 kr). Övriga (inom Sverige) betalar 550 kr (utom Sverige 700 kr).

Tryck
Norra Skåne Offset,
Hässleholm
ISSN: 0006-1867

Produktion
Biblioteksbladet produceras av A4 Text & Form för Svensk biblioteksforening. Redaktionen förbehåller sig rätten att korta och redigera manus. För obeställt material ansvarar ej.

Annonskontakt
Andrea Åhslund
andrea.ahslund@mediakraft.se
072-015 06 93
Moms utgår ej.

Biblioteksbladet är TS-kontrollerad.

Denna tidning gick i tryck den 1 april.
www.biblioteksbladet.se

Svensk biblioteksforening är en ideell forening med uppgift att främja svenskt biblioteksväsen. Biblioteksbladet speglar foreningens verksamhet, åsikter och ställningstagande men har också till uppgift att väcka egen debatt genom att ge utrymme åt andra åsiktsyttringar. Tidningen har en fri och självständig roll och bedrivs med tryckfrihetsförordningen som grund.

”Våldsbejakande extremister ska inte ha någon plattform via Stockholms stadsbibliotek.”

Stockholms stadsbibliotekarie Daniel Forsman klargör bibliotekets position i Sveriges radios Kulturnytt den 11/3 och tillsätter bland annat en samordnare för programverksamheten. ■ **BBL**

Världsklass!

FLER SVENSKA skolbibliotek än någonsin levererar i världsklass. Det anser fackförbundet DIK som delat ut sina utmärkelser för sjunde året. I år till 64 skolor. Hela listan hittar du på DIK:s webbplats dik.se. ■ **BBL**

FOTO: CITY OF MOUNTAIN VIEW

Bokboten hämtar

SILICON VALLEY ligger alltid lite före. Nu provar biblioteket i City of Mountain View att skicka en robot för att hämta försenade böcker hos stressade västkustfamiljer. En del i ett Google-projekt i området, för experimentella idéer. Roboten kan ta sig fram i mörker och ljus, men Sverige lär få vänta, för bokboten fungerar inte i vare sig regn eller hagel. ■ **BBL**

Nya steg mot öppen tillgång

Sexton rekommendationer levererar KB:s utredning av hur vetenskapliga resultat ska kunna publiceras med öppen tillgång. Den ska kunna användas för konkret politik och som kunskapsunderlag.

Meriteringssystemet för forskare behöver förnyas. Forskningsfinansiärer och lärosäten måste ta delat ansvar för att finansiera den vetenskapliga publiceringen. Stöd behövs för att publicera vetenskapliga böcker med öppen tillgång. Och ett nytt tidskriftsstöd för vetenskapliga tidskrifter som publicerar med öppen tillgång bör införas.

Det är några av punkterna i slutrapporten från de fem utredningar som Kungliga biblioteket lämnade över till utbildningsdepartementet den 19 mars. Omställningen till ett öppet tillgängligt vetenskapligt publiceringssystem. Redan några dagar tidigare släpptes påpassligt uppgiften att den vetenskapliga publiceringen kostar statskassan minst 434 miljoner kronor om året. Så det spelar roll hur frågan hanteras.

ARBETET MED att svara på hur offentligt finansierade forskningspublikationer ska bli omedelbart öppet tillgängliga har pågått i ett och ett halvt år. Och representanter från hela forskarsamhället har medverkat i de fem olika delutredningarna som samordnats av Kungliga bibliotekets Beate Eellend. – Det känns fantastiskt att det är klart. Men jag har verkligen inte varit

FOTO: JANN LIPKA/KB

Kungliga bibliotekets Beate Eellend har samordnat arbetet med de fem utredningarna.

ensam. Det är många involverade som lagt ner massor av tid och engagemang, säger Beate Eellend.

Utredningarna är fortsättningen på Vetenskapsrådets Förslag till nationella riktlinjer för öppen tillgång till vetenskaplig information från 2015.

– Vi har gjort studier kring det som där beskrivs som hinder för genomförandet och så har vi tagit fram rekommendationer. Man kan använda dem på olika sätt: för konkret politik och även som kunskapsunderlag.

Nu ska det kritiska steget att gå från ord till handling tas, menar Beate Eellend som säger att hon under arbetet

Sedan 2017 har KB ett regeringsuppdrag att samordna arbetet för öppen tillgång till vetenskapliga publikationer. Alla offentligt finansierade forskningspublikationer ska bli omedelbart öppet tillgängliga när de publiceras.

KB har samordnat utredningar på fem teman. Dessa har utförts av representanter från forskningsfinansiärer, forskarsamhället, lärosätena genom Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) samt KB.

allt oftare citerat den danske filosofen Sören Kierkegaard.

– Livet måste levas framlänges men förstås baklänges. Vi måste vara visionära men också reflekterande. Målet har varit att rekommendationerna ska vara realiserbara, att de ska gå att omsätta i praktisk handling. ■

TEXT ANNIKA PERSSON

Hur har forskarna klarat uppsägningen av Elsevieravtalet?

NORGE FÖLJDE efter Sverige och sade upp sitt avtal med vetenskapsförlaget Elsevier i mars.

Kungliga bibliotekets Lisa Olsson, som arbetar med en utvärdering av den svenska uppsägningen, blev inbjuden för att berätta om de konsekvenser vi sett i Sverige sedan tillgången till nya artiklar upphörde i juli.

Vad sade du?

– Att vi på det stora hela hittills ser små effekter för biblioteken. Men att vissa forskare påverkats väldigt direkt i sitt arbete. Och att andra forskare knappt märkt av uppsägningen.

Har du sett något mer intressant i utvärderingen?

– Vi ser att tröskeln för när en användare ger upp jakten på en otillgänglig artikel är ganska låg. Antagligen på grund av att de inte hinner eller inte vet om artikeln är värd ansträngningen. Det finns

mycket material att sälla i och en sammanfattning ger inte alltid en rättvisande bild av innehållet. Men det

går att få tag på artiklar med hjälp av webbläsartillägg som Unpaywall eller Open Access button, bibliotekstjänster som fjärrlån, genom forskarnätverk eller via artikelförfattaren.

Ska Sverige inte betala för vetenskapliga publikationer?

– Jo, diskussionerna med Elsevier har återupptagits och ambitionen är att båda parter ska skriva under en

avsiktsförklaring som ska sätta ramarna för fortsatta förhandlingar. I och med att fler länder och större institutioner valt att inte förnya sina avtal sätts välbehövlig press på Elsevier. Jag hoppas att Bibsam-konsortiet får till ett avtal med Elsevier till ett rimligt pris som möter regeringens målbild och gör det lättare för forskare att läsa och publicera öppet tillgängligt. ■

TEXT ANNIKA PERSSON

Lisa Olsson
FOTO: JENS ÖSTMAN

Ja till nytt upphovsrättsdirektiv

EU-PARLAMENTET röstade den 26 mars ja till det nya europeiska upphovsrättsdirektivet. De kritiserade artiklarna 11 och 13, om länkskatt och uppladdningsfilter, gick igenom trots att de mött en våg av protester från flera håll.

Svensk biblioteksforening har arbetat intensivt för att mildra effekterna av direktivet för biblioteken och utbildningsväsendet.

– Vi har hela tiden sagt att förslaget innehåller både positiva och negativa delar, kommenterar föreningens generalsekreterare Karin Linder.

– Det är bra att undantag i upphovsrätten nu etableras för text- och datautvinning, användning

av upphovsrättskyddat material vid undervisning samt för digitalisering av kulturarvsmaterial, även om vi gärna hade sett att de var mer omfattande. Vi är däremot väldigt besvikna över att parlamentet inte stoppade de skadliga förslagen om länkskatt och uppladdningsfilter. Vi fortsätter nu att arbeta med frågan när direktivet ska implementeras i svensk lag, säger hon.

I april väntas medlemsstaterna befasta lagen och sedan återstår för de enskilda länderna att implementera direktivet. Och inom två år ska det vara genomfört. ■ **BBL**

VI HAR NYTT JOBB

FOTO: JANN LIPKA

MIRIAM NAURI

Blir ny chef för Handelshögskolans bibliotek och ser fram emot att arbeta med ledning och utveckling inom högskolesektorn. Hon lämnar en tjänst som avdelningschef på Kungliga biblioteket och har tidigare varit enhetschef för Nationalbibliografin.

FOTO: KATRINEHOLMS KOMMUN

HANNA RASMUSSEN

Tillträder som ny chef för Biblioteksutveckling Sörmland den 1 maj och vill där utforska hur regionbiblioteket kan stötta och verka på bästa sätt i tider av snabb förändring. Hanna har varit bibliotekschef i Katrineholm sedan 2013.

FOTO: PRIVAT

LOVE BÖRJESON blir chef för Kungliga bibliotekets nystartade labb för datadriven forskning inom humaniora och samhällsvetenskap. Han har också en forskartjänst vid Handelshögskolans Institute for research i Stockholm.

91%

av biblioteken vill fortsätta att motta kulturrådsböcker, alltså böcker som mottar litteratur- och distributionsstöd av Kulturrådet. Många bibliotek exponerar titlarna på särskild plats och de anses både bredda och fördjupa beståndet. Det visar en ny översyn av distributionsstödet från Kulturrådet. ■ **BBL**

Fabel hjälper barnen att hitta

Svedala bibliotek i Skåne har tagit fram en maskot och färgkoder för att fler barn ska få lättare att hitta i biblioteket under meröppet.

Från huvudentrén in till barnavdelningen på Svedala bibliotek finns det numera små fotspår i golvet. Väl framme vid barnavdelningen möter besökarna en brunhårig liten maskot med rosa nos och nyfiken uppsyn. Maskoten heter Fabel och hälsar välkommen. Han finns även placerad ute vid bokhyllorna för att ge boktips.

DET HÄR ÄR Svedala biblioteks nya satsning för att få fler barn att hitta i biblioteket när det är meröppet och ingen personal är på plats.

– Vi behövde utveckla barnperspektivet under meröppet. Även om det är 18-årsgräns på meröppet så kommer många barn med sina familjer, vi ville att de skulle få hjälp att hitta rätt eftersom föräldrarna inte alltid kan hjälpa dem, säger Eva Thorgilsson, kultur- och bibliotekschef.

Maskoten riktar sig framför allt till barn mellan 7 och 12 år. Inspirationen har hämtats från hur museerna jobbar med att få besökare att hitta i museet på egen hand.

– Museerna har kommit så otroligt långt när det gäller pedagogik mot barn, säger Eva Thorgilsson.

Men det var svårare än de trodde att ta fram en maskot. En konstnär skissade på olika förslag men bibliotekspersonalen och barnen var inte överens om vilket förslag som var bäst.

– Vi tyckte att maskoten skulle ha attityd men barnen ville att den skulle vara gullig och att man skulle få krama den, säger Eva Thorgilsson och berättar att man till slut enades om ett uttryck som alla blev nöjda med.

I KOMMUNEN finns tre folkbibliotek varav två redan har meröppet och det tredje är på gång att införa det. Maskoten kommer att finnas på alla bibliotek.

Biblioteket har också haft en workshop med barn för att få mer information om hur de lättare skulle kunna hitta rätt i biblioteket. Ett resultat från workshopen är att facklitteraturen inne på barnavdelningen nu har färgkodats. ■ **STINA LOMAN**

FOTO: EVA THORGISSON

Efter en namntävling bland barnen har maskoten som hjälper dem att hitta rätt fått namnet Fabel.

Pax intrantibus, salus exeuntibus*

MÅNADENS SERIE AV BERIT VIKLUND

Berit Viklund är serietecknare och biblioteksassistent på biblioteket i Handen.

* Rubriken betyder: Fred till de som träda in, god hälsa till de som utträda.

ANNONS

Reformer för demokrati

Massiv digitalisering, nationellt kunskapscenter för skolbiblioteksfrågor och stärkta bibliotek för nationella minoriteter och urfolk. Det är tre av flera förslag som den nationella biblioteksstrategin innehåller. **TEXT OCH FOTO** STINA LOMAN

Efter 3,5 års arbete och 14 rapporter lämnades till slut det färdiga förslaget till en nationell biblioteksstrategi över till regeringen den 7 mars. Utgångspunkten för strategin är bibliotekslagens portalparagraf om bibliotek för alla. Strategin säger: ”Vi ser biblioteken som en självständig kraft i det demokratiska samhällsbygget, en femte statsmakt. Bibliotekens verksamhet och innehåll är folkets skatter, samtidigt som deras sanningar och fakta utgör en fara för demokratiens fiender.”

I förslaget *Demokratins skattkammare* lyfts sex arbetsområden fram. De handlar om biblioteken som samhällets öppna rum och deras betydelse för läsning, lärande och forskning. Att så mycket information och litteratur som möjligt ska tillgängliggöras fritt och digitalt för alla samt ett målområde inom starkt gemensam infrastruktur.

STRATEGIN INNEHÅLLER också ett reformpaket. Den önskar sig att 250 miljoner kronor årligen ska läggas på sex olika reformer utöver den redan lagda regeringssatsningen Stärkta bibliotek där 250 miljoner kronor årligen delas ut till folkbiblioteken under 2018–2020.

Strategin skriver att Stärkta bibliotek är ”ett reformarbete som bör fortsätta på samma nivå, men mer strategiskt. KB föreslår därför i en särskild skrivelse till regeringen ett reformprogram för stärkta bibliotek som innebär en permanent nivåhöjning av de statliga anslagen till biblioteksverksamhet med 250 miljoner kronor.”

Kulturministern tog emot den nationella biblioteksstrategin på Kungliga biblioteket i Stockholm. Här med den avgående riksbibliotekarien, Gunilla Herdenberg, och strategins samordnare Erik Fichtelius.

TOTALT FÖRESLÅS sex reformer. Mest pengar, 90 miljoner kronor, ska läggas på stärkta nationella digitala bibliotekstjänster. I strategin lyfter man särskilt fram vikten av digitalisering: ”Digitaliseringen medför nya krav för hela biblioteksväsendet. Gränserna för vad som är sant och kontrollerbart förskjuts ständigt. Sverige har halkat efter andra länder i att erbjuda digitala bibliotekstjänster och digital tillgång till kultur- och kunskapsarv”.

Övriga reformer handlar om att stärka skolbiblioteken, stärka biblioteksverksamheten för de nationella minoriteterna och urfolket samerna, samt öka tillgången till medier på andra språk än svenska. Strategin vill också klargöra den nationella och regionala nivåns stödande

betydelse för de publika biblioteken och att den fria tillgången till vetenskapliga publikationer och forskningsresultat ska stärkas.

– Det känns väldigt högtidligt. För mig som kultur- och demokratiminister har biblioteken en särskild betydelse, biblioteken är en av våra fristäder i samhället, ett rum som är öppet för alla, sa kulturminister Amanda Lind (MP) i samband med överlämnandet på Kungliga biblioteket i Stockholm.

Amanda Lind påpekade att det finns ett behov av en nationell samsyn och en gemensam strategi för att kunna behålla långsiktighet och hög kvalitet utifrån bibliotekslagen. Hon lyfte fram bibliotekens viktiga roll när det kommer till ungas läsförmåga och läsförståelse och sa även att det förs samtal inom regeringen gällande frågan om bemannade skolbibliotek och läsdelegationens betänkande som statsminister Stefan Löfven (S) lyfte fram i sin regeringsförklaring i januari.

– Nu står vi inför en beredningsprocess, jag ser ingen anledning att fördröja detta utan min ambition är att vi så fort som möjligt kommer vidare i det här arbetet, sa kulturministern. ■

Sex arbetsområden

Det överordnade målet är demokrati. Medel för att nå dit är:

- **LÄSNING** – Inspirera till läsupplevelser, öka allas läs- och språkförståelse och stärk litteraturrens ställning.
- **SAMHÄLLETS ÖPPNA RUM** – Använd biblioteken som samhällets öppna rum för bildning, upplevelser och samtal.
- **LÄRANDE** – Utveckla invånarnas möjlighet till livslångt lärande och fri åsiktsbildning genom en sammanhållen kedja av utbildningsbibliotek.
- **FORSKNING** – Stärk biblioteken som en del av forskningens infrastruktur och möjliggör öppen tillgång till vetenskapliga resultat från all offentligt finansierad forskning.
- **NATIONELLA DIGITALA BIBLIOTEKSTJÄNSTER** – Tillgängliggör så mycket information och litteratur som möjligt fritt och digitalt för alla.
- **GEMENSAM INFRASTRUKTUR** – Stöd och stimulera de publika biblioteken med effektiva och samverkande nationella och regionala biblioteksfunktioner och välutbildade bibliotekarier.

Sex reformer föreslås

STÄRKTA SKOLBIBLIOTEK
Ett nationellt kunskapscenter för skolbiblioteksfrågor ska inrättas för att ge kompetensutveckling till alla som i sitt yrke har kontakt med skolbiblioteksområdet. Genom de nationella digitala bibliotekstjänsterna bör medieförsörjningen och tillgång till e-medier för skolbiblioteken stärkas. *Summa: 50 miljoner kronor.*

STÄRKTA BIBLIOTEK FÖR NATIONELLA MINORITETER OCH URFOLK
Urfolket samernas och de nationella minoriteternas bibliotek bör tilldelas uppdrag och resurser som resursbibliotek för sina språkområden. Inkluderat i detta är stöd till medieförsörjning och distribution av medier på de nationella minoritetsspråken. *Summa: 40 miljoner kronor.*

STÄRKTT MÅNGSPRÅKIG BIBLIOTEKVERKSAMHET
Medieförsörjningen för personer med annat modersmål än svenska ska samordnas. Förstärkningen ska gälla ökad medieförsörjning och kompetensutveckling för att underlätta bibliotekens uppdrag att tillgodose prioriterade gruppers behov. *Summa: 20 miljoner kronor.*

STÄRKTA NATIONELLA DIGITALA BIBLIOTEKSTJÄNSTER
Den nationella biblioteksmyndigheten ska få i uppdrag att ta fram en ny digital biblioteksplattform för olika målgrupper, sköta driften och fylla tjänsten med innehåll. I uppdraget bör man inkludera massiv digitalisering av tryckt material och andra medier enligt en flerårsplan och utveckla digitala bibliotekstjänster, sökfunktioner och metadata för forskning och allmänhet. De digitala bibliotekstjänster för barn som redan utvecklats och Litteraturbanken bör finansieras permanent. *Summa: 90 miljoner kronor.*

STÄRKTT NATIONELL BIBLIOTEKSMYNDIGHET
KB bör få ett tydligare uppdrag att stötta hela biblioteksväsendet med infrastruktur, juridik, metadata, kompetens, utveckling, forskningsstöd, anslagsförmedling med mera. KB bör också återkommande och regelbundet följa upp strategin, förslagen och reformerna. *Summa: 25 miljoner kronor.*

STÄRKTT NATIONELL STRUKTUR FÖR KOMPETENSUTVECKLING
Ett oberoende fortbildningsinstitut bör inrättas. Här ska biblioteks- och informationsvetare systematiskt vidareutbildas. En högskola med utbildning inom biblioteks- och informationsvetenskap bör ha huvudmannaskapet, och arbetet ska utföras i nära samverkan med KB och de regionala biblioteksverksamheterna. Projektet Digitalt först med användaren i fokus ska få fortsätta inom den här strukturen. *Summa: 25 miljoner kronor.*

Branschens ris och ros

Från branschhåll riktas både ris och ros mot förslaget till nationell biblioteksstrategi. Bristande användarfokus och för svaga skrivningar tycker vissa.

TEXT STINA LOMAN OCH ANNIKA PERSSON

Kristina Hedberg

chef för den regionala biblioteksverksamheten i Blekinge/Kronoberg:

FOTO: MALIN FARÅSEN

– Det skaver att förslaget handlar om centrala samordningar och statliga lösningar eftersom det kan leda till att man på kommunal

nivå avsäger sig sitt ansvar. Jag tycker också att strategin är för detaljerad. Faran med det är att den snabbt blir irrelevant. Men det är ändå positivt att vi får en strategi, och rapporterna som tagits fram är värdefulla.

Anna Troberg

ordförande, fackförbundet DIK:

FOTO: STINA GULANDER

– Strategin hade kunnat föreslå att skollagen ska skrivas om med kravet att skolbibliotek ska bemannas med rätt kompetens.

Strategin nämner också att biblioteken ska vara en del av totalförsvaret, det tycker vi är intressant eftersom det handlar om att så många som möjligt ska kunna granska information källkritiskt, men här hade skolbiblioteken kunnat nämnas tydligare. Vill vi att befolkningen ska ha en hög kunskapsnivå kring hur information processas så måste vi få med oss det tidigt, vilket vi får genom skolbibliotekariernas kompetens.

Johanna Hansson

ordförande i Svensk biblioteks-förening:

FOTO: STINA LOMAN

– Det jag direkt kan säga är att ansatsen och viljan att lösa de digitala infrastrukturfrågorna är viktig. Det görs bäst gemen-

samt. Man ska dock komma ihåg att digitalisering av material är en sak men att det är en annan och svårare sak att sedan göra det tillgängligt. Det är också bra att man långsiktigt tillför medel till hela sektorn. Om det saknas något? Tja, det som kan vara en farhåga är att man inte riktigt tagit hänsyn till den komplicerade strukturen med kommunala huvudmän och regionala aktörer.

Katrien Vanhaverbeke

chef för sektionen för lokal och regional utveckling, SKL:

FOTO: THOMAS CARLIGREN

– Folkbibliotek och skolbibliotek är kommunala ansvar som finns nära medborgarna. Strategin har fortfarande en problematisk

tendens att hellre ge staten större ansvar än att se hur man kan stärka regioner och kommuner i sitt arbete. Sen finns det positiva sidor, fokuset på digitalisering och att man tar grepp om minoriteter och mångspråk.

Lotta Finstorp

kulturpolitisk talesperson för Moderaterna och andra vice ordförande i kulturutskottet:

FOTO: RIKSDAGEN

– Jag tycker strategin är bra, den visar att biblioteken har en viktig roll att spela i oroliga tider, de kan vara en motvikt mot

fejkade nyheter. Den lyfter också fram intressanta frågeställningar som vi måste ta tag i från politiskt håll. Det kommunala självstyret måste vi få ordning på för att tydliggöra vem som har ansvar för vad.

Helena Francke

docent i biblioteks- och informationsvetenskap vid Högskolan i Borås:

FOTO: PRIVAT

– Arbetet med att skapa förutsättningar för öppen vetenskap är väldigt aktuellt och lyfts tydligt fram i strategin. Men det är en

stor utmaning hur vi ska få till detta. Biblioteken har en viktig roll men kan inte ta allt ansvar utan måste samarbeta med andra aktörer som lärosätesledningar, finansiärer och forskare. Jag önskar att strategin tydligare problematiserat andra aktörers ansvar och vikten av samarbete i arbetet mot öppen tillgång.

WE ARE LIBRARY PEOPLE®

WWW.EUROBIB.SE

PART OF LAMMHULTS DESIGN GROUP

NYTT IKONISKT BIBLIOTEK

Det nya huvudbiblioteket i Calgary har blivit en populär mötesplats för stadens invånare för att läsa, studera eller helt enkelt mingla och umgås. I nära samarbete med arkitekterna Snøhetta/Dialog och biblioteket har vi levererat vårt Slimline hyllsystem efter mycket högt ställda krav på både utseende, funktionalitet och miljöhänsyn. Biblioteket är imponerande i sin arkitektur och inredning och är ett av världens mest dynamiska och inspirerande bibliotek.

Axiell bjuder in till användarmöte

I samband med Biblioteksdagarna i Helsingborg passar Axiell på att bjuda sina kunder och andra intresserade på en inspirationsdag med temat "interaktion och samspel". Seminarierna kommer bland annat spegla hur bibliotek, museum och skolor kan interagera med varandra och med andra institutioner för att skapa nya plattformar för medborgarna. Ämnen som är viktiga för framtidens kultursamarbeten där biblioteken i Sverige kan spela en ledande roll.

Idén till inspirationsdagens tema "interaktion och samspel" kom till när BOOK-IT och Axiell Arena förra året gick på export till US Army museet i Carlisle, Pennsylvania. Bibliotekssystemet används som en integrerad kulturlösning tillsammans med Axiells arkiv- och museisamlingslösning. Drivkraften var att skapa en lösning där alla objekt, böcker och tidskrifter var tillgängliga på ett enkelt sätt för en global besökare.

– Samarbetet kring att tillgängliggöra en kulturell skatt digitalt är viktigt för ett demokratiskt samhälle, säger Ann Melaerts, chef för Axiells affärsområde bibliotek och skolor.

– Det här är ju dessutom unikt för branschen att Axiell kan integrera alla sina lösningar och arbeta med avancerade metadatastrukturer. Det skapar otroliga möjligheter för alla kulturinstitutioner och vårt samhälle genom att

förstärka medborgarnas kunskaper och tillgängliggöra demokratiska och kulturella skatter. Och för att lyckas med att utveckla intressanta lösningar så krävs det att vi samarbetar och diskuterar. Från Axiells sida kan vi också dra nytta av den globala insikten vi har genom våra kunder runt om i världen.

Interaktion och samspel

Många bibliotek, museum och skolor arbetar dagligen med interaktivitet och samspel både vad gäller digitalisering och mellan grupper av människor.

– Här vill vi så klart lyfta goda exempel på vad som sker ute på fältet, säger Martina Lundström, produktansvarig för skolbibliotekssystemet WeLib.

– En del kommer själva vara representerade och berätta om sina projekt. Men det kommer också finnas tillfälle för alla deltagare att fundera och

diskutera vidare kring vilka möjligheter och önskningar som finns inför framtiden, och också hur vi ska kunna ta oss dit tillsammans. Det är det vi brinner för – att stärka hela sektorn i digitaliseringsresan.

Med enad front

Axiell har under året förvärvat det norska bolaget Bibliotekenes IT-senter och därmed också Bibliotekscentrum Sverige AB och Open Library Solutions med biblioteksplattformarna Mikromarc och Saga. På användarmötet i Helsingborg finns representanter för alla produkterna på plats som kan svara på deltagarnas frågor.

– Agendan kommer att ge utrymme för att få reda på vad som är aktuellt i bland annat både Biblio, BOOK-IT, Mikromarc, Arena och Saga så vi välkomnar alla våra kunder att delta den här dagen, säger försäljningschefen Joachim Läckberg.

– Självklart kommer vi dessutom svara på alla de frågor vi vet framför allt biblioteken har kring våra olika bibliotekssystem utveckling och framtid, säger Joachim.

► Läs mer på www.axiell.se

TEMA NORGE

Kjempe-digitalt

I nordnorska Mo i Rana sorterar robotkranarna pliktexemplar, fjärrlån och böcker som ska skannas. Grannfolket vi älskat att skämta om visar nu vägen framåt.

[s 14] Mo i Rana
– en fjällodyssé

[s 19] Nancy vet bäst

[s 20] Norsk strategi 2.0

[s 22] Oslos nya flaggskepp

En fjärdedel av Norges fjärrlån görs från depåbiblioteket i Mo i Rana. Två automatlagrade magasin rymmer 1,3 miljoner böcker och 800 000 tidskrifter.

Mo i Rana – en fjällodyssé

Långt upp i Nordnorge digitaliseras det norska kulturarvet. Biblioteksbladets Jennie Aquilonius besökte Nasjonalbibliotekets filial för att spana in robotkranar och skannrar.

TEXT JENNIE AQUILONIUS FOTO EINAR ASLAKSEN

Robotkranen kommer farande rakt emot mig i en väldig fart. Stannar tvärt. I en av de många raderna av höga stålhyllor har den hittat en låda där det finns en bok som någon i Norge har bestämt sig för att fjärrlåna. Vi befinner oss i depåbiblioteket på Nasjonalbiblioteket i Mo i Rana, strax söder om polcirkeln i Norge. Robotkranen pyser till, drar ut lådan och far i väg med den. Trots allt stål får de 1,3 miljoner böckerna ändå magasinet att lukta bibliotek. Snart kommer lådan åkande framför oss på ett rullband. Den är full av mappar där varje bok har sin egen streckkod. Varken medier eller lådor har en egen fast plats i något av de två magasinerna. Systemet bestämmer på egen hand var det tycker att en låda passar

Nasjonalbiblioteket i Mo i Rana

Det norska nationalbiblioteket ligger till hälften i Oslo och till hälften i fjällorten Mo i Rana. Verksamheten i Oslo är mer utåtriktad med läsesalar och kontakt med forskare, medan den i norr fokuserar på digitalisering, fjärrlån och bevarande. 250 personer arbetar i Mo i Rana, 84 enbart med digitalisering.

bäst, utifrån vikt och att de fem robotkranarna ska ha ungefär lika mycket att göra.

– Det kallas kaoslagring och är helautomatiserat, säger Helen Sakrihei, som är avdelningschef för depåbiblioteket.

HON STÅR VID rullbandet och ser lådan försvinna ut ur magasinet och in i rummet bredvid. Där samlar mänskliga operatörer ihop alla böcker som ska till ett visst bibliotek och skickar i väg dem. Böcker som har kommit tillbaks sätts ner i mappar i lådorna. Bokens streckkod är sammankopplad med en streckkod på mappen och lådan. Lådan åker sedan ut i magasinet igen. Nasjonalbiblioteket i Mo i Rana står för en fjärdedel av fjärrlånen i Norge. Andra bibliotek skickar hit böcker som sällan lånas ut och kan på så sätt frigöra plats.

Men hur är det med klimatpåverkan, om alla böcker ska transporteras från långt upp i norr ut till hela landet?

– Det är en bra lösning eftersom vi slipper ha magasin runt om i Norge som drar energi, säger Helen Sakrihei.

DEN HÄR automatiseringen har frigjort resurser till Nasjonalbibliotekets stora digitaliseringsprogram. Programmet sjösattes 2006 och är frukten av den digitaliseringsstrategi som antogs året innan. Målet är att

Robotskannrarna bläddrar själva när det är dags att vända blad. Och så behöver de knappt några raster.

Sedan 2017 har Mo i Rana också hand om den internationella samlingen på 69 språk, som tidigare fanns på Deichman Hovedbiblioteket i Oslo.

”Det kan se brutalt ut, med tekniken, men den är väldigt försiktig med materialet, säger Svein Arne Solbakk.”

digitalisera hela den norska samlingen: böcker, tidskrifter, tidningar, ljud, video, den norska delen av internet – rubbet. Det beräknas vara klart om en sisådär 20-30 år.

Den här morgonen visar termometern minus 17 grader. Solen skiner över sjön och Mo i Rana omfamnas av låga granprydda fjäll. Längre bort syns röken från skorstenen på en fabrik. Tätorten med 19 000 invånare är en blandning av en mysig fjällby med gulliga stugor och en industristad med byggnader i form av grå fyrkantiga lådor. Nasjonalbiblioteket kom hit 1989. Den norska staten ville rädda statliga jobb när industriföretaget Norsk Jernverk lades ner. I dag ligger den mer utåtriktade delen av Nasjonalbiblioteket i Oslo, medan Mo i Rana tar hand om digitalisering, fjärrlån och bevarande.

Svein Arne Solbakk är avdelningsdirektör för digital biblioteksutveckling. Han står i ett mindre rum med sex robotskannrar som sköts av tre anställda. Framför oss far en robotarm snabbt över en uppslagen bok, åker tillbaka en liten bit, får tag i sidans kant och vänder blad. Nästa uppslag skannas.

– Det kan se brutalt ut, med tekniken, men den är väldigt försiktig med materialet, säger Svein Arne Solbakk.

Det är bland annat här som det stora digitaliseringsprogrammet blir verklighet. Robotskannrarna har gjort det möjligt att ta digitaliseringen till en närmast industriell nivå. Nu är nästan hela det norska litterära kulturarvet klart – runt 550 000 böcker. De är framför allt tillgängliga i Nasjonalbibliotekets lokaler. Men genom ett avtal med organisationen Kopinor, som företräder alla

Omkring 550 000 böcker har skannats in här. Avdelningschefen Svein Arne Solbakk övervakar fortsättningen.

Människor behövs fortfarande för att se till att robotskannrarna sköter sig.

Systemet har koll på vilken bok som är i vilken låda och var varje låda befinner sig i det helautomatiserade lagret.

förlag och författare, finns 250 000 böcker som publicerats före år 2000 tillgängliga på sajten Bokhylla.no, för den som har en norsk IP-adress.

DET SENASTE stora språnget för användarvänligheten togs förra året. Då lanserades en moderniserad version av Nasjonalbibliotekets sajt Nb.no. Målgruppen utvidgades från forskare och studenter till alla norrmän. Personalen har jobbat med gränssnittet för att öka användarvänligheten.

– Vi hämtar inspiration från de stora kommersiella aktörerna, som Google, genom att bygga mer intuitiva system som användarna känner igen. Vi har också anställt en person med kompetens inom användarinteraktion

och tar in konsulter på det området, säger Svein Arne Solbakk.

DIGITALISERINGSPROGRAMMET har också som mål att få till digital pliktleverans. Pliktlagstiftningen reviderades 2016 och Nasjonalbiblioteket kan nu kräva att få e-kopior, förutom fysiska exemplar, av alla medier. Implementeringen har påbörjats, men med andra medier än böcker. E-exemplaren ska helst innehålla metadata som författare och titel, som annars skrivs in manuellt. I dag kommer fortfarande lastbilar med

”Vi hämtar inspiration från de stora kommersiella aktörerna, som Google, genom att bygga mer intuitiva system.”

pallar med böcker som katalogiseras och systematiseras för hand. Sju pliktexemplar kommer hit, varav fyra skickas vidare till universitetsbibliotek. Tanken är att gå ner till mellan ett till tre pliktexemplar och

göra e-kopior tillgängliga för universitet och högskolor. Just nu använder biblioteket nästan hela personalstyrkan för att digitalisera nytt material.

– På sikt innebär det en stor effektivisering. Men just nu använder vi mer resurser än tidigare eftersom vi både bygger upp det

digitala och samtidigt hanterar det fysiska. När vi får in e-kopior direkt behöver vi inte lägga resurser på att digitalisera. E-pliktslagen är viktig för att stoppa tillväxten av fysiskt material, säger Svein Arne Solbakk.

Men boken som nu fotograferas av robotskannern framför oss är Brantakst-protokollet, en översikt av egendomar från 1800-talet, som tillhör Arkivverkets samling. Arkivverket har fått extra resurser från Kulturdepartementet för att låta Nasjonalbiblioteket digitalisera prioriterat material från deras samling.

Sedan förra året förvaras också Nationalmuseums digitala samlingar här. Museet var först ut i bibliotekets pilotsatsning med tjänster för digital bevaring.

– Det är mycket jobb att bygga upp infra-

”E-pliktslagen är viktig för att stoppa tillväxten av fysiskt material.”

strukturen. Så Kulturdepartementet har gett oss och Arkivverket i uppdrag att erbjuda sådana tjänster till andra kulturarvsinstitutioner.

Han visar runt bland trappor, gångar och olika rum där allt från tidskrifter till tidningar, film och ljud digitaliseras. Stannar upp vid ett smalt, högt fönster vid en trappavsats.

– Där är det, säger han med sin låga, lite hesa röst, och pekar.

Allt jag ser är det lutande fjället med snötäckta granar. Men därinne gömmer sig fjällmagasinet, säkerhetsmagasinet, och, i det, pliktexemplaren. Vi kan inte gå dit. Det sprängs i berget flera gånger om dagen.

– Just nu byggs ett nytt magasin till oss och även ett till Arkivverkets samling, säger Svein Arne Solbakk. ■

Här lagras åtta petabyte data, (8 000 000 gigabyte). Bland annat en komplett kopia av Nasjonalbibliotekets digitala samling – de flesta böcker som getts ut i Norge samt tidningar, film, foto, webbsidor, historiska kartor och teve- och radiosändningar.

Nancy vet bäst

Den digitala bibliotekarien Nancy söker i samlingar och katalogiserar böcker. Men artificiell intelligens på biblioteken är fortfarande på experimentstadiet.

TEXT JENNIE AQUILONIUS

Tänk dig en digital bibliotekarie som du kan resonera med när du sysslar med ett projekt. När du går upp på morgonen säger Nancy, som hon heter: ”Vi pratade om det här i går, jag gick igenom samlingarna i natt och upptäckte det här sambandet, kanske är det en bra teori?”

– Inom en snar framtid kommer Nancy att kunna hjälpa människor att hitta ny kunskap i existerande information, säger Svein Arne Bryggfjeld.

Han leder Nasjonalbibliotekets satsning på maskininlärning och artificiell intelligens, eller *kunstig intelligens*, som det heter på norska. Den amerikanska bibliotekarien Nancy Pearl har gett namn åt roboten.

– Den lär sig av sina erfarenheter, precis som vi människor.

Nasjonalbibliotekets digitaliseringsprogram har byggt upp enorma mängder data. Det har skapat den plattform med innehåll som är nödvändig för maskininlärning. För två år sedan började de tre teknologerna i AI-teamet experimentera. Och genom att ta del av stora mängder information har Nancy nu lärt sig hur ord och fraser uppträder i olika kontexter.

I ett test fick hon lära sig att läsa och läste sedan några tusen böcker ur fyra kategorier.

– Sedan gav vi henne en ny bok och frågade vilken kategori den tillhörde. Hon svarade rätt i 95 procent av fallen. I de övriga 5 procenten kan det ha varit människor som gjort fel under katalogiseringen.

FOTO: ARCHIE MCPHEE

Nancy McPhee är en av USA:s mest kända bibliotekarier, så känd att hon fått en superhjältedocka.

Men är Nancy artificiell intelligens?

– Nej, det handlar än så länge om maskininlärning. Artificiell intelligens kräver resonemang och intention, att programmet har en egen vilja. Vi är långt därifrån.

I ETT ANNAT experiment skapade AI-teamet ett digitalt bibliotek från A till Å utan inblandning av en mänsklig bibliotekarie. Gruppen matade in stora mängder data: tidningar, radio och teve från januari 2011. De gjorde inga manuella katalogiseringar utan allt skedde automatiskt.

På sitt kontor skriver Svein Arne Bryggfjeld nu in ”Jens Stoltenberg” i sökrutan. Nancy radar upp en mängd

ord med stark koppling till den tidigare norska statsministern från januari 2011. Starkast koppling har Norge, Stortinget, Arbeiderpartiet och den norska journalisten Maria Amelie.

– Hon var mycket i medierna då eftersom vi hade en tuff invandringsdebatt.

Klickar vi på hennes namn kommer vi till en tidningsartikel där Maria Amelie och Jens Stoltenberg finns med i samma stycke.

Det behövdes cirka åtta månadsverk för att genomföra experimentet.

– Att katalogisera samma innehåll manuellt hade tagit tiotals år. Vi har hittat ungefär tre miljoner olika namn i materialet.

Han menar att mycket traditionellt biblioteksarbete kommer att automatiseras i framtiden. Nancy ska också hjälpa användarna att hitta relevant material i samlingarna.

Blir bibliotekarierna arbetslösa nu?

– Nej. Det pågår en ständig diskussion om prioriteringar. Resurserna räcker inte till för allt personalen vill göra. Maskininlärning och AI kan frigöra resurser.

NASJONALBIBLIOTEKET har också inlett ett samarbete med Stanfords universitetsbibliotek. I december 2018 arrangerade de världens första internationella konferens om AI på bibliotek. Den lockade 330 deltagare till Oslo och 1 200 tittade på online.

– Artificiell intelligens är nödvändig för att få fram det bibliotek vi vill ha i framtiden, för att ge människor bättre tillgång till kunskap. ■

Norsk strategi 2.0

Norges biblioteksstrategi har haft två mål: Att göra biblioteken till levande mötesplatser och att skapa digital infrastruktur. Efter tre år ser de resultat.

- Det har i alla fall aldrig varit så många som går till biblioteken, säger riksbibliotekarien Aslak Sira Myhre.

slutet av februari presenterade det norska nationalbiblioteket utvärderingen av den första norska nationella biblioteksstrategin. Strategin sjösattes 2015 för att uppfylla den nya bibliotekslagens mål.

- En av våra framgångsfaktorer är att strategin varit så konkret. Vi har tvingats mobilisera organisationen kring konkreta projekt och haft en väldigt tydlig riktning, förklarar Norges riksbibliotekarie Aslak Sira Myhre.

DET FÖRSTA MÅLET kopplade direkt till den nya skrivningen i bibliotekslagen som sade att biblioteken skulle vara en mötesplats och en arena för debatt.

- Det ställde nya krav och skapade nya förväntningar. En av utgångspunkterna blev att hjälpa biblioteken med den förvandlingen, säger Aslak Sira Myhre.

Till biblioteksstrategin har det funnits kopplade utvecklingsmedel för biblioteken att söka. 150 miljoner har delats ut till 300 bibliotek. Och när tre år nu har gått kan strategin räkna in sitt första mål med råge.

- Utvärderingen visar att vi verkligen lyckats omskapa biblioteken till mötesplatser och

TEXT ANNIKA PERSSON
GRAFIK LOUISE BÅÅTH

Aslak Sira Myhre
FOTO: NASJONALBIBLIOTEKET

debattarenor. Men vi har inte varit ensamma. Vi har gjort det här tillsammans – Nasjonalbiblioteket, fylkesbiblioteken (som är Norges regionala bibliotek) och folkbiblioteken.

Fler använder Norges bibliotek i dag än för tre år sedan. I utvärderingen svarar 54 procent att de besökt ett bibliotek under det senaste året. 2015, innan satsningen började, var motsvarande siffra 40 procent. Användarna kommer visserligen fortfarande mest för att låna böcker och få hjälp att söka information, men andelen som har gått på möten, föreläsningar, debatter eller kommit för att studera och ta läxhjälp har också ökat.

- Det är en våldsam uppgång. Det har aldrig varit så många som använder biblioteken, säger Aslak Sira Myhre.

DET ANDRA målet för strategin var att bygga upp en nationell digital infrastruktur. Att se till att det fanns digitala resurser för biblioteken att använda.

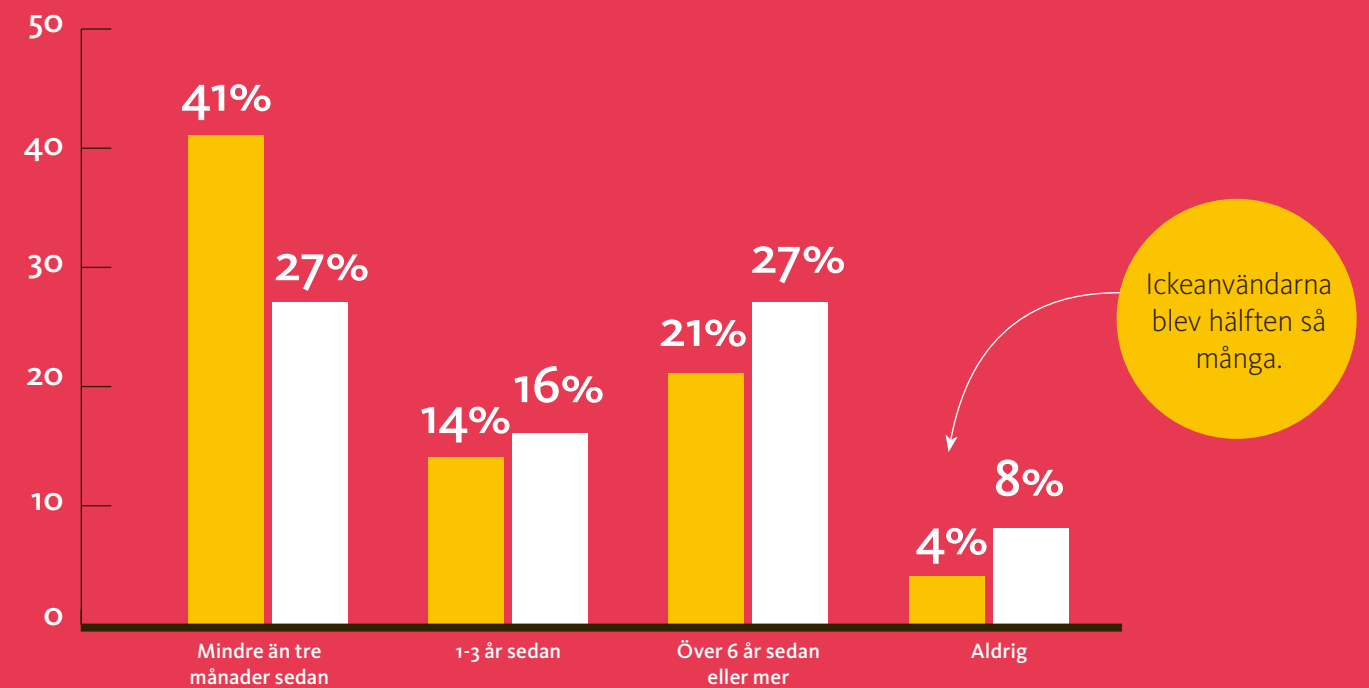
- I dag levererar nationalbiblioteket gratis metadata till alla folkbibliotek. Vi har byggt ett gemensamt bibliotekssök. Inte minst att det flerspråkiga biblioteket digitaliseras har uppskattats mycket. Vi har också byggt upp en grundtjänst för biblioteken i nb.no, en katalog som funkar mycket bättre än de tidigare.

Aslak Sira Myhre börjar söka medan vi pratar, och jämför sökresultaten i olika motorer. Han låter förtjust, men menar att det är långt kvar innan de är framme med det digitala vägnät de drömmer om.

- Ja. Det här är nämligen svårt. Du ska få ihop nitton miljoner böcker i det norska biblio-

När besökte du ett folkbibliotek sist?

Frågan ställdes innan strategin sjösattes 2015 och upprepades 2018, efter tre års arbete. Andelen som svarade ”mindre än tre månader sedan” ökade med 14 procent.

Källa: Rapport evaluering av nasjonal bibliotekstrategi 2019.

tekssystemet som i sin tur är uppdelat i fyra-fem system och alla böckerna har olika utgåvor och upplagor.

I Sverige har SKL visat oro för en centralisering av biblioteksväsendet. Men i Norge har det i stället funnits en utbredd önskan om att nationalbiblioteket ska ta på sig en större roll, säger Aslak Sira Myhre. Han upplever att samarbetet har förbättrats under arbetet med att genomföra strategin.

NÄR ARBETET NU börjar med norsk biblioteksstrategi 2.0 handlar uppgiften delvis om att bli mindre beroende av utomstående leverantörer och ta större ansvar för hela biblioteksstrukturen, säger Aslak Sira Myhre.

Det finns också en önskelista från de lokala biblioteken. De vill ha starkare nationell infrastruktur med fokus på det digitala och strömmande digitala tjänster. De önskar sig en kompetenshöjning hos personalen och större

”Min och Nasjonalbibliotekets önskan för den nya strategin är att den ska sätta folkbildningen främst.”

fokus på att överbrygga de digitala klyftorna och på källkritik, att bistå när det gäller att värdera information.

Den nya strategin ska läggas fram i augusti i år och kommer att gälla 2020-2024. Om det kommer att följa med nya

utvecklingsmedel är inte klart än. Men Aslak Sira Myhres övergripande vision är klar.

- Min och Nasjonalbibliotekets önskan för den nya strategin är att den ska sätta folkbildningen främst. Vi vill fokusera på bibliotekens roll som förmedlare. Att biblioteken ska vara uppsökande institutioner som aktivt jobbar med att samlingarna ska användas – att folk ska söka kunskap, läsa böcker, lyssna på föreläsningar och debatter. Så kan biblioteken vara med och skapa ett bättre samhälle. Och vi är på väg dit. Utlånen till barn och unga har gått upp. Besöken går upp. Och nedgången i utlånen till vuxna är stoppad. ■

Här byggs Oslos nya flaggskepp

Oslo bygger ett nytt huvudbibliotek mitt i stan. Här ska scenografiska utställningar locka besökaren att använda digitala tjänster.

TEXT JENNIE AQUILONIUS FOTO THOMAS EKSTRÖM

Vita kablar hänger ner från taket. Det är el- och ledningar för informations- och kommunikationsteknik (IKT) som byggs in i golvet på våningen ovanför. En borr ger ifrån sig ett vrål. Vi står mitt i den byggarbetsplats som ska bli det nya huvudbiblioteket i Oslo, Deichman Bjørvika. Det byggs mitt i stan. Mer centralt går det inte att komma. Nedanför, vid fjorden, ligger operan, strax ovanför finns den viktigaste tunnelbanestationen och även centralstationen Oslo S.

– Politikerna har förstått att ett modernt bibliotek måste ligga mitt i stadens flöde, för att locka in folk. I dag använder hälften av invånarna i Oslo biblioteket, vår ambition är att öka den andelen, säger Knut Skansen, bibliotekschef för Deichman bibliotek, där han går omkring i vit hjälm och neongul väst.

DET GAMLA huvudbiblioteket ligger både avsidet och är byggt efter en förlegad idé om vad ett bibliotek är; ett boklager. 70 procent av ytan är till för böcker och 30 procent för människor – nu blir det tvärtom.

– Vi organiserar det nya huvudbiblioteket på ett helt annat sätt för att möta det vi menar är dagens behov. Det är ett hus för människor, aktiviteter, samtal, dialog och debatt.

Nya huvudbiblioteket

- **Namn:** Deichman Bjørvika
- **Byggperiod:** 2014–2019. Öppnar för allmänheten 2020.
- **Offentlig yta:** 13 560 kvm²
- **Beräknat besöksantal:** Cirka två miljoner om året.
- **Byggnad:** Huset är ett passivhus och ska ge ifrån sig hälften så mycket utsläpp som jämförbara byggnader.

I den nationella biblioteksstrategin 2015–2018 bestämde Kulturdepartementet att folkbiblioteken skulle vara en mötesplats och lärmiljö. Flera av filialerna har redan omorganiserat sina rum och reducerat bokmängden.

Folk verkar gilla det. På lokalbiblioteken har besöken ökat med 35 procent de senaste fyra åren. I hela Oslo ökade utlånen med 6 procent under 2018.

Deichman Bjørvika fortsätter i samma stil. Vi kommer in i ett rum på entréväningen som mest består av betong, lådor och byggarbetare. En doft av trä i luften.

– Det här ska bli en stor öppen yta där det kan hända mycket, allt från utställningar, konserter, möten och andra arrangemang. Vi kan samla omkring 550 personer här.

DE VITA KABLARNA som hänger från taket är en del av ett omfattande IKT-system som ligger till grund för digital förmedling och självbetjäning. Tanken är att det ska vara lätt att var som helst sätta upp en installation eller en digital tavla som till exempel ska locka besökarna att använda digitala tjänster. Deichman är just i färd med att anställa en utställningsdesigner.

Det nya biblioteket byggs av Oslo kommun. Det ska stå klart i år och öppna för allmänheten 2020.

Marit Falkum Enerhaug, projektmedarbetare på Oslo kommun, Knut Skansen, bibliotekschef för Deichman bibliotek och Torbjørn Rødvik, konsult och projektledare för IKT.

Det nya huvudbiblioteket byggs på höjden och har fem våningar och en källare.

– Det fungerar sällan att bara använda teknologi, att enbart visa något på en skärm. Vi bygger rum där vi har möjlighet att skapa scenografiska installationer som kan provocera, inspirera och väcka uppmärksamhet, säger Knut Skansen.

VI GÅR NER EN trappa. Undervåningen ska rymma halva boksamlingen, tillsammans med den största mötessalen. Borta vid väggen har de första bokhyllorna satts upp, de ska ljussättas och löpa längs rummet. Den övriga samlingen sprids ut över biblioteket. Det gör det svårare att hitta, vilket ställer krav på tydlig skyltning och bra teknik. Besökarna får hjälp av en app med ett kartsystem, berättar Torbjørn Rødvik, projektledare för IKT.

– Appen guidar dig till det område där det du sökt på ska finnas inom tre meter. Det kan vara böcker, arrangemang, mötesrum och så vidare, säger han.

Bokhyllorna har också löstagbara hyllor och är integrerade med teknologi för att det ska vara lätt att sätta dit exempelvis digitala skärmar.

Knut Skansen visar runt och pekar. Där blir det restaurang med uteplats, en bio som tar 60 personer, dataspeletrum, verkstäder, makerspace med 3D-skrivare, läsplatser samt möjlighet att spela instrument och producera teve. Stora delar av fasaden är i glas för att signalera öppenhet.

– Vi ligger precis på gränsen mellan väst och öst. I Oslo är det en skarp gräns. Östra delen är ett traditionellt arbetarområde och där bor nu också många invandrare och nyanlända, i den västra delen bor mer välbeställda medborgare, säger Knut Skansen.

Kablarna som hänger från taket lovar att framtiden är digital.

”Appen guidar dig till det område där det du sökt på ska finnas inom tre meter. Det kan vara böcker, arrangemang, mötesrum och så vidare.”

I KÄLLAREN lutar ett band brant ner från taket. Det är det hel-automatiserade sorterings- och transportsystemet. Nu görs allt manuellt i Deichman.

– Vi använder 40 arbetstimmar per dag bara åt att transportera och sortera böcker.

Boklogistiken är ett tungt arbete och ett stort arbetsmiljöproblem, vi har hög sjukfrånvaro på grund av det.

Systemet skiljer ut de böcker som ska skickas till filialer, de tas sedan om hand manuellt. Böckerna som ska vara kvar på huvudbiblioteket får åka hiss till rätt våning, med hjälp av RFID-brickor.

– Sorteringsanläggningen och biblioteks-systemet snackar med varandra.

Vi åker upp till entréväningen igen. Överallt rör sig byggarbetare i gula västar. De har en hel del kvar att göra. Deichman Bjørkvik ska stå klart i år och öppna för allmänheten 2020. ■

I döda författares sällskap

En ny litteraturpodd skildrar klassiska författares liv och verk.

– Jag tar mig vissa friheter när jag gör mig till språkrör för deras medvetanden”, säger bibliotekarien och poddproducenten Jonas Stål på Oxelösunds bibliotek.

Litteraturväven heter en ny litteraturpodd, som görs av bibliotekarien Jonas Stål på Oxelösunds bibliotek. Varje avsnitt formulerar ett kärnfullt författarporträtt, och hittills har lyssnaren fått stifta bekantskap med den svärmodiga amerikanen Carson McCullers, den franske vildhjärnan Arthur Rimbaud och vår egen storhet Karin Boye.

Vad är det här egentligen för en podd?

– Jag har valt att kalla det för ett ”podd-radioprogram”, eftersom det inte är som andra poddar där man sitter och orerar utifrån det fria ordet. Jag utgår från skrivna manus.

Hur kom du på idén?

– En kollega till mig hade läst om poddar och tyckte att det var något vi borde göra. Hon kom till mig och undrade om vi hade något sätt att ta oss an det. Då fick jag den här idén. Jag var väl rätt skeptisk till en början. Det kändes rätt mysigt att sitta och läsa högt. Men nu har jag spelat in avsnitt två, och jag börjar vänja mig.

Du gör podden inom ramen för din tjänst. På vilket sätt hjälper den Oxelösunds bibliotek?

– Dels uppfyller den kanske en klassisk folkbibliotekstanke om folkbildning. Dessutom sprider den kunskapen vidare om vad som finns i våra samlingar. På samma sätt som när vi skyltar med böcker kan vi på det här sättet kanske locka någon att ta sig an ett nytt

TEXT TIM ANDERSSON
FOTO ANNIE MAGNUSSON

Litteratur- väven

Podcasten Litteraturväven kommer ut en gång i månaden och görs av Jonas Stål inom ramen för hans tjänst som bibliotekarie på Oxelösunds bibliotek. Varje avsnitt ägnas ett stort författarskap, och Jonas Stål gestaltar sina huvudpersoner med hjälp av biografier, brev och en viss dos litterär frihet. Lyssnaren får också några exempel från författarnas verk.

författarskap. Podden ska ge mersmak till läsning.

Hur går du till väga?

– Först läser jag på och gör stolpar, och sedan väljer jag ut några citat från böckerna. När texten är färdigskriven sätter jag mig och läser in allting, lite nervöst, för att till sist jaga rätt på två kolleger till mig som är jättesnälla och

Nästa avsnitt av podden kommer att handla om den iranska poeten Forough Farrokhzad.

ställer upp och läser varsitt stycke.

Det är väldigt välproducerat. Har du erfarenhet av radioproduktion tidigare?

– Nej, inte alls. Men jag jobbar också på fängelset i Nyköping, där jag har haft hand om projektet ”Godnattsagor inifrån”. Det bygger på en studiecirkel mellan fångar, där de läser in godnattsagor till sina barn. Mitt uppdrag har varit att spela in fångarna och redigera sagorna. Det var så jag lärde mig.

Du går in i författarnas tankar och känslor. Har du fikionaliserat, eller finns allting belagt i dagböcker och brev?

– Det mesta finns belagt, men jag tar mig också vissa friheter när jag gör mig till språkrör för deras medvetanden.

Hur kommer det sig att du inte gjorde en enklare pratpodd?

– Av självbevarelsesdrift. Det här blir inte lika sårbart. Nu får jag tid på mig att tänka på vad jag vill säga. Jag tror inte jag skulle klara av en diskussionspodd, jag har inte den snabba tanken.

Första avsnittet handlade om Carson McCullers och andra om Arthur Rimbaud. Hur har du valt författare?

– Jag vill ha en någorlunda jämn fördelning mellan manliga och kvinnliga författare.

Och så måste jag själv med entusiasm kunna berätta om författarskapet.

Något avsnitt som sticker ut för dig själv?

– Jag tycker det var väldigt kul att göra Villon. Jag har döpt avsnittet till ”Gangsterpoetens testamente”. Han var en mördare, gängmedlem och fantastisk diktare. Och så var det roligt med Rimbaud. Men jag var nervös inför det avsnittet. När jag tar mig an hans livshistoria lägger han rätt mycket grova ord i munnen på mig ...

Vad har författarbiografier betytt för dig?

– Biografier har alltid fascinerat mig. En biografi av Torbjörn Säfve om konstnären Ivan Aguéli gav mig verkligen riktningar i livet.

Intressant. Han går ju också in i författarnas medvetanden. Som i sin Majakovskij-bok, till exempel.

– Precis. Majakovskij-boken är också jättefin. Han ger Majakovskij ett språk. Är det ett författarskap jag tycker om nöjer jag mig inte med texterna, utan vill veta mer om livet bakom dem.

Vad beror det på, tror du?

– Det finns nog alltid ett sug efter det verkliga livets historia. Det märker jag på fängelset. Det finns inget som är så populärt där som kriminalbiografier. ■

En försiktig entrée

Bibliotekens demokratiska uppgift har kanske aldrig varit viktigare. Det menar nya kultur- och demokratiminister Amanda Lind som gläds över förslaget till nationell biblioteksstrategi.

TEXT STINA LOMAN FOTO THRON ULLBERG

h, nu kan vi titta på hennes frisyra”, utbrister två äldre herrar lite för högt inne i Kungliga bibliotekets hörsal. Det är oklart om de har beundran, fascination eller skräck i rösten.

Två rader framför dem har den nytilträdde kultur- och demokratiministern Amanda Lind (MP) just slagit sig ner med de långa rastalockarna rullade som en krona på huvudet. Hon tar ingen notis om herrarna vars kommentar speglar en del av den offentliga debatt som pågått om landets nya kulturminister.

EFTER ATT HON tillträdde posten i januari har det fnissats om att hon i en intervju sagt att hon gillar rollspel, att hon bott i en tipi och att hennes konstnärsmake spelar didgeridoo tillsammans med Andris Fāgelviskaren. Det har funnits frågetecken om hon som vit person egentligen har rätt att ha rastalockar, eftersom det kan anses vara ett kulturuttryck från minoriteter. I en intervju i Morgonpasset i P3 svarade ministern att debatten måste föras, men att den är bredare än hennes frisyra.

Hon har också kritiserats för att sakna tillräckligt med kunskap om det kulturpolitiska området. En kritik hon avfärdar med att hon varit kulturnämndens ordförande och

kommunalråd med ansvar för kulturfrågor i Härnösands kommun under många år. Och med sin medverkan i arbetet med ett nytt kulturpolitiskt program för Miljöpartiet.

DET ÄR TORSDAGSEFTERMIDDAG i hjärtat av Kungliga biblioteket. Längst fram i rummet står Erik Fichtelius som lett arbetet med att ta fram ett förslag till nationell biblioteksstrategi. Strategin har just blivit klar efter 3,5 års arbete med 14 rapporter och många synpunkter från branschen.

Amanda Lind nickar bekräftande när Fichtelius säger att biblioteken är till för alla. Hon ler när hon tar emot den 32-sidiga strategin som laddats ner till en padda och säger att det känns högtidligt.

– Nu står vi inför en beredningsprocess, jag ser ingen anledning att fördröja detta utan min ambition är att vi så fort som möjligt kommer vidare i det här arbetet, säger Amanda Lind.

Publiken frågar. Journalister ringer. Alla med samma undran: Vad händer nu? Kan hon säga något mer? Förslaget som alla väntat på är ju äntligen klart. Lind ber att få återkomma.

NÅGRA DAGAR senare håller jag upp körkortet framför vaken utanför Kulturdepartementet på Drottninggatan 16 och blir vägledad genom

”Jag är glad över det gedigna arbete som har gjorts med strategin. Man har ringat in viktiga områden och kommit med relevanta förslag.”

Amanda Lind

- **Ålder:** 38 år, regeringens yngsta minister.
- **Bakgrund:** Legitimerad psykolog, kommunalråd i Härnösand och senast partisekreterare för Miljöpartiet.
- **Bor:** I Härnösand, veckopendlar till Stockholm.
- **Gör:** Kultur- och demokratiminister samt idrottsminister.
- **Familj:** Gift med konstnären Björn Ola Lind, två barn, två bonusbarn och ett barn i magen som beräknas komma i slutet av sommaren.
- **Intressen:** Tillbringar mycket tid med familj och vänner, läser och är i naturen.
- **Läser helst:** Skönlitteratur, allt från deckare till biografier och romaner. Just nu ligger Jonas Hassen Khemiris *Pappaklausulen* på nattygsbordet.

trånga korridorer med cellkontor. Här och var med läcker konst på väggarna.

– Vi kommer att bereda de enskilda förslagen. Till exempel behöver vi ta ställning till om vi ska remittera förslagen för att få in synpunkter i detalj. Det är många instanser och personer som redan varit inblandade i processen samtidigt som det är första gången som vi nu ser ett färdigt förslag. Det kan finnas ett värde med en remissrunda, men jag får be att återkomma om hur vi konkret tar det vidare, säger Amanda Lind när hon slagit sig ner i en gammelfrosa fåtölj i sitt hörnkontor.

När jag frågar vilka områden som är prioriterade för henne gällande bibliotekens uppdrag säger hon att en nationell biblioteksstrategi först och främst ska komma på plats, och så skiner hon plötsligt upp. För första och sista gången under intervjun.

Du ser glad ut?

– Det finns många bra förslag! De har ringat in relevanta områden, har höga ambitioner och också många konkreta reformförslag och förslag på förstärkningar inom området. Nu ska vi ta vidare det här så snabbt och noggrant som vi kan.

I förslaget till biblioteksstrategi pekas sex arbetsområden ut som handlar om biblioteken som samhällets öppna rum och deras betydelse för läsning, lärande och forskning, samt att så mycket information och litteratur som möjligt ska tillgängliggöras fritt och digitalt för alla och man vill se en starkt gemensam infrastruktur. Det övergripande målet är demokrati.

Det föreslås också ett reformpaket på 250 miljoner kronor årligen. Mest pengar, 90 miljoner, ska läggas på att stärka nationella digitala bibliotekstjänster, ett uppdrag som

bland annat innefattar en massiv digitalisering av tryckt material och andra medier. 50 miljoner föreslås gå till att stärka skolbiblioteken och 40 miljoner till att stärka bibliotek för nationella minoriteter och urfolk.

Reformpaketen har väckt reaktioner. Var ska pengarna tas ifrån? frågar kritiker och undrar om den redan lagda regeringssatsningen Stärkta bibliotek – där 250 miljoner kronor årligen delas ut till folkbiblioteken under 2018–2020 – kommer att påverkas.

AMANDA LIND är förtegen och hänvisar till budgetprocessen. Men säger att alla de reformer som redan är på rull för biblioteken, som Stärkta bibliotek, har varit väldigt uppskattade.

– Men jag vill såklart göra ännu mer inom biblioteks- och läsfrämjandeområdet och där kommer nationella biblioteksstrategin med en palett av färdiga förslag som vi får bereda vidare.

Du lyfter fram att Stärkta bibliotek varit uppskattat för att kommunerna kunnat söka utifrån sina behov, men en del av kritiken mot strategin är att den är för fokuserad på central samordning. Hur tänker du kring det?

– Biblioteken är i hög grad en kommunal verksamhet och

ett kommunalt ansvar och så ska det förbli, däremot finns det en klokskap i att strategiska insatser görs gemensamt och att samordna dem nationellt.

Det handlar om att varje enskild kommun inte kan göra allt själv, menar hon.

– Det gäller att se hur vi kan stärka biblioteken i hela landet med respekt för att det är en kommunal verksamhet, men också göra strategiska kloka gemensamma insatser. Jag tror att en nationell strategi fyller en väldigt viktig funktion i att markera det gemensamma ansvaret vi har på alla politiska nivåer att jobba med att stärka biblioteken.

BIBLIOTEKSBLADET genomförde nyligen en granskning som visar att nästan en fjärdedel av kommunerna har dragit ner på sin biblioteksbudget i år.

På frågan om det finns risk att likvärdigheten över landet påverkas svarar Amanda Lind att bibliotekslagen är ett skydd och att

”Det gäller att se hur vi kan stärka biblioteken i hela landet med respekt för att det är en kommunal verksamhet, men också göra strategiska kloka gemensamma insatser.”

”Vi har bra skolbibliotek, men min och regeringens ambition är att vi ska öka antalet bemannade skolbibliotek och ge barn och unga så goda redskap som möjligt för att läsa mer.”

PORTRÄTT

Kulturminister
Amanda Lind

Nu väntar beredning och budgetprocess innan ministern vet mer om var strategins förslag landar.

en nationell biblioteksstrategi kan skapa ett gemensamt åtagande kring hur biblioteken ska stärkas.

– Vi gör vad vi kan från den statliga nivån i att ge kommunerna så goda redskap som möjligt för att kunna uppfylla sitt uppdrag. Till exempel arbetet med digitalisering och tillgång till litteratur digitalt, varje enskild kommun ska inte lösa det, men om vi gör det tillsammans och hjälps åt så ökar det möjligheten för kommunerna att fullfölja sitt uppdrag.

DET HAR FUNNITS farhågor att Stärkta bibliotek-satsningen gjort att kommunerna drar ner på sin kulturbudget för att i stället söka statliga medel. Amanda Lind meddelar att det ska göras en uppföljning av satsningen, men att Stärkta bibliotek är utformad så att den inte ska kunna täcka igen hål i ordinarie verksamhet.

I M-KD-budgeten finns en mindre satsning på bibliotekens arbete med att nå unga i socio-ekonomiskt utsatta områden. Men om den och redan lagda reformer ligger kvar i vårändringsbudgeten som presenteras i april återstår att se. Kulturministern är förtegen och påpekar att det är i höstbudgeten som de stora förändringarna och reformerna diskuteras.

– Jag kan inte ge några besked utan måste invänta budgetprocessen, men i regeringen och med våra samarbetspartier är vi överens om att det läsfrämjande arbetet är viktigt. Vi värnar de satsningar på biblioteken som sjösattes förra mandatperioden.

Vad som händer för biblioteken återstår alltså att se. Men statsminister Stefan Löfven (S) sa i sin regeringsförklaring att Läsdelegationens betänkande ska genomföras och att tillgången på skolbibliotek med utbildade bibliotekarier ska öka.

– Läsdelegationens förslag som en helhet håller vi just nu på att bearbeta för att kunna återkomma till hur vi tar det vidare, en del

”Vi gör vad vi kan från den statliga nivån i att ge kommunerna så goda redskap som möjligt för att kunna uppfylla sitt uppdrag.”

är budgetfrågor och en del är att få andra reformer på plats.

AMANDA LIND svarar sakligt på alla frågor. Inget sticker ut. Kanske är det svårt att vara tydlig med vilken politik hon vill driva innan budget-

processen är klar. Men hon lyfter gärna fram bibliotekens roll för läsande och litteratur och dess funktion som ett öppet rum, och att bibliotekens demokratiska uppgift kanske aldrig har varit viktigare.

– Jag tänker inte minst på att vi lever i en värld som är väldigt rörig och turbulent. Det finns länder där den politiska ledningen tar beslut som tangerar att begränsa det fria ordet och föreningsfriheten. Det gör att bibliotekslagen och våra bibliotek i den roll de har att fylla för fri åsiktsbildning, källkritik och demokratiska öppna samtal är oerhört värdefull och viktig. ■

Alltid för er. Utan omvägar.

BTJ-unikt är produkter framtagna direkt för biblioteken. Produkter som bara går att köpa från BTJ, och som du alltid får köpa oavsett vilken medialeverantör du har avtal med. Håll utkik efter symbolen i vår butik!

FYSISKA LJUDBÖCKER

Marknaden för ljudböcker har formligen exploderat, medan utbudet av fysiska ljudböcker minskar. Samtidigt vill många låntagare fortfarande ha fysiska ljudböcker. I samarbete med några av landets förlag kan vi erbjuda aktuell utgivning även som fysisk ljudbok.

LJUDBÖCKER FÖR BARN OCH UNGA

Nyproducerade kvalitetsljudböcker för barn och unga. Ljudböckerna säljs som ett årsabonnemang, där det varje månad kommer 1–2 nya titlar. För ett fast pris får du 20 titlar per år i önskat format.

STORSTILSBÖCKER

På BTJ vill vi att läsoplevelser ska vara till för alla! Har du låntagare som inte längre ser tillräckligt bra för att kunna tillägna sig vanlig text? Sedan 2012 producerar BTJ storstilsböcker i samarbete med svenska förlag: romaner, deckare och biografier.

TVILLING- OCH TRILLINGPAKET

En titel på två språk! Två böcker i ett emballage. Språken förstärker varandra, modersmålet som identitetsstärkare och grund för att lära sig ett annat språk.

Upptäck våra unika produkter på
butik.btj.se

Digitala medier splittrar

Starkt målgruppsfokus och förmåga att skapa förtroendefulla relationer kännetecknar barnbibliotekariers kompetens, visar en ny studie. Samtidigt finns en ambivalens inom kåren – främst vad gäller digitala medier.

Att vara barnbibliotekarie i dag innebär ofta ett nära samarbete med andra professioner. Den nationella satsningen Bokstart är ett exempel på det, där barnbibliotekarier bland annat samarbetar med barnhälsovård och förskola i syfte att främja läsning och stimulera små barns språkutveckling.

Men vad är det som utmärker barnbibliotekariers kompetens, och vad kan de tillföra i den här typen av satsningar? Forskningen på området är eftersatt. Därför har Jenny Lindberg, forskare vid Bibliotekshögskolan i Borås, fått i uppdrag av Regionbibliotek Stockholm att fördjupa sig i detta.

TEXT MALIN LETSER
ILLUSTRATION GETTY

Jenny Lindberg
FOTO: LENA M. FREDRIKSSON

I studien *Barnbibliotekariers kompetens: En fokusgruppstudie i Region Stockholm* har hon, tillsammans med Regionbibliotek Stockholm, genomfört sammanlagt sju fokusgruppsamtal, både bland barnbibliotekarier och bibliotekschefer.

Resultatet visar att en av de saker som kännetecknar barnbibliotekariers kompetens är deras goda litteraturkännedom i kombination med en nära relation till målgruppen. Jenny Lindberg beskriver en dubbel kompetens.

– En stor del av barnbibliotekariers jobb handlar om att tidigt anlägga vanor där barn växer upp och fortsätter hitta till biblioteket. Här har de en unik roll där de både måste känna samlingarna och samtidigt kunna förmedla dem på ett bra sätt till målgruppen, säger hon.

Den här unika rollen medför att barnbibliotekarier ofta har ett utmärkande användarperspektiv, berättar Jenny Lindberg.

– Mitt intryck är att de lägger stor vikt vid mötet och interaktionen med barnen, och att hitta rätt medier till rätt personer.

En annan sak som framgår av studien är att barnbibliotekarier har ett starkt engagemang

vad gäller barns språkliga förmåga och att även möta de mångspråkiga användargrupperna.

– Att tidigt komma in och bidra med det lustfyllda i läsupplevelsen, och att kunna något om små barns språkutveckling och i förlängningen hur de utvecklar sin läsförmåga, är väldigt centralt i de här samverkansformerna som finns.

MEN DET ÄR inte enbart vad som utmärker barnbibliotekariernas kompetens som har framkommit i studien. Jenny Lindberg identifierar också två spänningsförhållanden inom kåren. Det ena rör förhållandet till digitala medier, något som bibliotekarier i dag förväntas jobba med.

– En del tänker på det här som en naturlig förlängning av arbetet. Andra är mer kritiska och menar att biblioteket ska kunna vara en motvikt till den snabba, digitala medieanvändningen. De som är av den ståndpunkten menar att biblioteket ska erbjuda en fristad där barn har möjlighet att försjunka i både tid och rum genom meningsfulla läsupplevelser.

Det andra området där det finns en spänning som var och en behöver reflektera kring är balansen mellan det professionella arbetssättet och det personliga mötet.

– Den här frågeställningen återkommer i flera välfärdspensioner som jobbar i ett gränsland där empati och omsorg är värdefulla kvaliteter samtidigt som man måste vara saklig, metodisk och professionell.

JENNY LINDBERGS forskningsrapport kommer att vara klar under våren och hon ser flera användningsområden för resultaten.

– Att kunna formulera vad som är utmärkande för barnbibliotekariers kompetens är viktigt i relationen till andra professioner, men även för bibliotekarierna själva. Det ger en ökad självförståelse och lyfter det dagliga arbetet, säger Jenny Lindberg.

Hon hoppas även att resultaten kommer att leda till vidare forskning.

– Barnverksamheten har aldrig haft den högsta statusen, det syns både i lönekuvertet och i den forskning som finns. Samtidigt är det ofta barnbibliotekarier som fortbildar sig och engagerar sig mycket i arbetet. Det är tänkvärt och kan vara en viktig strategisk fråga för bibliotekschefer. ■

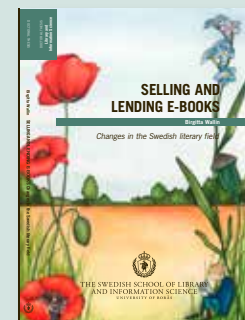
Vad är okej på nätet?

Koll på nätet heter en ny kort och praktisk bok av skolbibliotekarien Monika Staub Halling på Backaskolan i Lund. Boken är uppdelad i fyra avdelningar: "Vi är nätet", "Du på nätet", "Hitta på nätet" och "Koll på källan" och varje

kapitel är kort och lättläst. Hon tar upp vardagliga frågor som vems allt material är och hur man får använda det eller hur man betar sig och vad som är okej. Det mest omfattande kapitlet heter "Koll på källan" och lär eleverna använda de fem källkritiska frågorna: Vem säger det här? Vad är det som sägs? När sägs det? Hur sägs det? Och varför finns den här källan? På utgivarens, Nypon förlag, hemsida finns arbetsmaterial för både lärare och elever.

Biblioteken tidiga med e-böcker

Läsningen av e-böcker ökar stadigt men distributörernas intresse skiljer sig åt. Det konstaterar biblioteks- och informationsforskaren Birgitta Wallin i en ny avhandling från Bibliotekshögskolan vid Högskolan i Borås, *Selling and lending e-books: Changes in*

the Swedish literary field. Hon visar att biblioteken hittills jobbat mer aktivt med e-böcker och ny teknik än andra aktörer, som till exempel bokhandlarna, men att det ändå upplevs som krångligt att låna e-böcker från biblioteken. Birgitta Wallin spår dock ett växande intresse och menar att i takt med att konkurrensen ökar kommer det också att bli allt lättare att låna både e-böcker och ljudböcker. E-böcker har i dag ungefär fem procent av bokmarknaden. Ljudböcker är mer populära och ökar snabbare, men det finns långt fler e-böcker än ljudböcker på marknaden.

Plan S riskerar forskningens frihet

När ledningen för Uppsala universitet ger sig in i debatten om Plan S har de fyra starka invändningar. Det gäller forskningens frihet och kvalitet och att inte göra forskarna till slagträn i kampen mot förlagen.

TEXT LEDNINGEN FÖR UPPSALA UNIVERSITET: EVA ÅKESSON, REKTOR ANDERS MALMBERG, PROREKTOR KATARINA BJELKE, UNIVERSITETSDIREKTÖR STELLAN SANDLER, VICEREKTOR TORSTEN SVENSSON, VICEREKTOR JOHAN TYSK, VICEREKTOR

frågan nu ställts på sin spets.

På en nivå är vi överens. Öppenhet ligger i forskningens natur. Forskningsresultat publiceras för att få spridning, kunna läsas och diskuteras med andra forskare och i förekommande fall av en bredare allmänhet. På en annan nivå går uppfattningarna starkt isär.

Det gäller särskilt synen på dagens publiceringslandskap. Inom de flesta forskningsfält finns en gemensam och djupt förankrad syn på vilka tidskrifter som räknas till de främsta, och i dessa strävar forskare i hela världen efter att publicera sina bästa artiklar. Det kan vara helt avgörande för den akademiska karriären att lyckas publicera sig där. Långt ifrån alla dessa tidskrifter fyller i dag de krav på öppen tillgång som Plan S ställer. Vissa av dem, men inte alla, ägs av de stora förlagshus vars monopolliknande ställning och ständigt ökande priser med rätta upprör oss.

Plan S försöker åstadkomma en global och generell övergång till en ny affärsmodell inom

öppen tillgång har diskuterats under ett antal år. Inte alltid i särskilt förpliktigande form. Men med Plan S, som presenterades av ett antal tunga forskningsfinansierare i september, har

all akademisk publicering, där tidskrifter tar betalt av de som publicerar i stället för av dem som läser. Om denna modell har förutsättningar att slå igenom globalt vet ingen i dag. Det är ett av problemen. Två mäktiga intressen står emot varandra – tunga forskningsfinansierare i ena ringhörnan och mäktiga mediekonglomerat i den andra.

UNIVERSITETEN har hittills inte tagit någon framträdande roll i diskussionen. Det bör vi nog göra. Vårt ingångsvärde bör då vara att med respekt för forskningens frihet understödja en omställning mot öppen tillgång som bidrar till kvalitet och relevans, och motsätta oss förslag som begränsar forskningens frihet och/eller undergräver dess kvalitet och relevans.

I ett sådant perspektiv ser vi fyra invändningar mot Plan S, utöver att tidsplanen är orimligt pressad.

■ PLAN S ÄVENTYRAR FORSKNINGENS FRIHET

En viktig del av forskningens frihet är att forskare har rätten att fritt välja publiceringsform. I Sverige är denna rätt till och med lagstadgad.

■ PLAN S LÖSER BARA DELAR AV PROBLEMET

Plan S anger en väg som förvisso om den genomförs ger öppen tillgång, men som inte garanterar lägre kostnader och som har oklara effekter på innovation och kvalitet. Argumenten för att denna väg skall vara allenarådande är inte övertygande.

■ PLAN S UNDERSKATTAR KVALITETSFRÅGAN

Väl fungerande publiceringssystem driver kvalitet och vetenskaplig meritering bygger i

FOTON: MIKAEL WALLERSTEDT OCH UPPSALA UNIVERSITET

Från vänster: Torsten Svensson, Stellan Sandler, Katarina Bjelke, Johan Tysk, Eva Åkesson och Anders Malmberg.

betydande grad på publicering i väl fungerande kanaler. Plan S underskattar värdet av den investering som över tiden gjorts, ytterst av forskarsamhället som helhet, för att etablera tidskrifter av högsta kvalitet. Man kan inte bortse ifrån om vetenskapliga arbeten publiceras i tidskrifter

med rigorösa kvalitetskrav eller i kanaler som präglas av motsatsen. Dagens publiceringssystem har som en positiv bieffekt bidragit till de standardiserade publiceringsdatabaser som ligger till grund för bibliometrisk analys. Plan S riskerar att skapa en skevhet i publicerings- och citeringsmönster som påverkar möjligheten att göra rättvisande bibliometriska jämförelser.

■ PLAN S STÄLLER FORSKARNA INFÖR MÅLKONFLIKTER

Forskningsfinansierarna bakom Plan S har, om man hårdrar det, valt att med hot om sanktioner och indragna anslag göra forskarna

”En viktig del av forskningens frihet är att forskare har rätten att fritt välja publiceringsform.”

till slagträn i kampen mot tidskrifterna och förlagen.

Vi borde hellre försöka skapa förändring i vad som är ett under lång tid utmejslat sammanhängande system av forskningsfinansierare, forskare, och redaktioner/förlag. I realiteten bidrar ju kvalificerade forskare, med

sin bas vid våra universitet, i systemets alla delar: som utförare av forskning och författare av vetenskapliga publikationer och som sakkunniga eller ledamöter både i de organ hos finansierarna som beslutar om anslag och i de tidskrifter som publicerar.

OM VI SKA FÅ en bra övergång till öppen tillgång behöver vi fora för gemensam systemförändring i stället för chockterapi som riskerar att ge oönskade bieffekter. Och i stället för att låsa fast en väg framåt borde vi uppmuntra en mångfald av vägar att nå öppen tillgång. Det vill vi uppmuntra de svenska finansierare som ställt sig bakom Plan S att överväga. ■

Texten är tidigare publicerad i en längre version på Uppsala universitets rektorsblogg.

LibShelf, smart återlämningssystem! Perfekt för "Meröppet bibliotek"

P.V. SUPA

Huvudkontor

P. V. Supa Sweden AB

Jungmansgatan 16 A • 531 40 LIDKÖPING
Tel. 0510-608 00 • Fax. 0510-205 60

Försäljningsansvarig

Erling Magnusson

Mobil. 070-567 29 33

www.pv-supa.se • e-post: info@pv-supa.se

EXPERT-
NÄTVERKEN
SVARAR

FRÅGA EXPERTEN

Var börjar man när man startar ett nytt skolbibliotek? Hur får man besökarna att hitta rätt i ett meröppet bibliotek? Från och nu kan du som läsare av Biblioteksbladet ställa frågor till Svensk biblioteksförnings expertnätverk. **Skicka din fråga till bbl@a4.se** så ser vi till att den kommer till rätt expert.

Hur hanterar jag pedagogerna?

Hej!

Undrar lite hur ni hanterar pedagogerna? Våra elever har fasta bibliotekstider och brukar då komma med en pedagog. I vissa klasser är pedagogen rätt strikt med vad barnen får lov att låna. Till exempel så ville en elev i årskurs 2 i dag låna en av *Amulet*-böckerna, vilket hen inte fick för sin lärare eftersom det inte är "riktig" litteratur utan "bara bilder". Jag vill inte underminera lärarna men samtidigt vill jag uppmuntra eleverna till läsning. Ofta försöker jag göra detta genom att låta dem låna en bok som de verkligen vill ha och sedan en som kanske utmanar dem lite mer. Personligen lider jag lite varje gång en pedagog helt avfärdar någon av elevernas val genom att säga att det inte duger. Samtidigt så känner ju läraren sina elever bäst. Är lite kluven ...

Skolbibliotekarie i Malmö

Hanna svarar:

Jag tycker att din strategi att låta eleverna låna två böcker är jättebra, och helt i linje med skolbibliotekets språkutvecklande uppdrag. I dina skor hade jag försökt lyfta detta med lärarkollegiet, men förutsättningarna för sådana diskussioner kan se väldigt olika ut på olika skolor.

Sitter du till exempel med i arbetslag eller ämneslag på skolan? Vilka kanaler har du för kontakt med lärarna? Är det "enbart" på deras initiativ eller finns det mötesstrukturer där du är involverad?

DIALOG MED lärarna är oftast det absolut bästa. Presentera för lärarna hur du vill arbeta lässtimulerande och varför, och ställ frågan hur de vill samarbeta. De behöver ju få inblick i hur du tänker för att samarbetet ska bli bra, och kanske kan ni vidga varandras perspektiv. I dessa samtal skulle du kunna vara förberedd med texter kring lässtimulans och läsning. Jag läste till exempel en del bra saker i Kulturrådets publikation *Med läsning som mål*, sammanställd av litteraturforskaren Jonas Andersson. Kanske kan ni tillsammans läsa eller diskutera den sortens texter för att gemensamt utveckla arbetet med läsning på skolan.

OM KULTUREN på skolan är sådan att du inte blir insläppt i diskussionerna med lärarna så kanske ett samtal med din rektor är på sin plats. Hur tycker hen att arbetet med läsning och litteratur ska se ut? Jag skulle dock vända mig till lärarna först, för konstruktiv diskussion. ■

HANNA CARLSSON
EXPERTNÄTVERKET FÖR
SKOLBIBLIOTEK

Bibliotekarie på Jenny Nyströms-
skolan, samordnare för gymnasie-
biblioteken i Kalmarsunds
gymnasieförbund.

Svensk biblioteksförnings
expertnätverk är öppna för
alla medlemmar. Det finns
expertnätverk för:

Folkbibliotekschefer, Skol-
bibliotek, Statliga bibliotek,
Barn- och ungdomsbibliotek,
Digitala bibliotekstjänster,
Bibliotekens arbete med
mångspråk och nyanlända,
Bibliotekens lärandemiljöer,
Hbtq-frågor på bibliotek,
Tidningar och tidskrifter på
folkbibliotek, Tecknade serier
på biblioteket, Bibliotek och
upphovsrätt, Verksamhetsut-
vecklande metoder, IFLA, Ser-
vice till studenter med läs- och
skrivnedsättning, Studerande
och nya bibliotekarier, Fäng-
elsebibliotek, Bibliotek som
har äppelhyllor, Ämnesbiblio-
tekarier inom socialt arbete,
sociologi och genusvetenskap,
NISSAG.

Vi måste bli bättre på konsekvensanalyser

En av mina favoritscener på film kommer från Tarantinos *Inglourious Bastards*. I en av slutscenerna samlas ett gäng nazister i den biograf som spelar en central roll i berättelsen. Biografägaren drar ut mängder av film i projektorrummet och skapar en hög av nitratfilm. Alla som arbetat med nitratfilm vet att den självantänder. Jag inser tror jag, lite innan alla andra, vad som kommer att hända och hur filmen kommer att sluta. Det är en hisnande känsla.

Förmågan att dra slutsatser mot bakgrund av kunskap innebär i flera fall överväganden å ena sidan – å andra sidan. I kronologiska förlopp som i filmsekvenser är det mycket enklare, en handling leder till en annan. Den där känslan i biosalongen var enormt befriande och förstärktes av att David Bowies "Putting out fire with gasoline" dundrade ut i högtalarna.

I **POLITISKA** system som EU, där flera aktörer utifrån helt olika nationella och regionala förutsättningar fattar gemensamma beslut, gäller det att vara insatt i vad som är på väg att ske innan det sker. Tyvärr är det sällan fallet. Vår bevakning av vad som händer i EU är så dålig att media i slutändan ofta panikrapporterar. Det var tydligt när det gällde beslut kring den reformerade upphovsrätten. Alla kände sig tagna på sängen. Likaså besluten och

konsekvenserna av den nya personuppgiftslagen.

Det är minst sagt besynnerligt med tanke på att över hälften av de beslut som fattas i EU direkt eller indirekt påverkar Sverige och verksamhet inom stat, region och kommun.

Ändå har regeringen förhandlat inom sina områden, remisser har skickats till berörda myndigheter och SKL bevakar för kommunerna. Men någonstans stannar informationen eller omsättandet av den till kunskap som anpassas till den egna verksamheten. Resultatet blir förvirring och oplanerat intensivt arbete för att möta nya förordningar.

SVARET ÄR naturligtvis att vi måste bli bättre på konsekvensanalyser baserade på kunskap kring lokala situationer. Det krävs också att vi tänker lite längre. Det gäller att inte bara förstå förändringen utan att också kunna förutse nästa händelse, nästa sekvens i filmen.

Hur den slutade? Nazisterna brann inne.

Karin Linder
Generalsekreterare,
Svensk biblioteks­förening

FOTO ELISABETH
OHLSON WALLIN

AKTUELLT FRÅN FÖRENINGEN

HAR DU TIPS på något du vill att andra medlemmar ska ta del av? Mejla Elza Zandi, webbredaktör: elza.zandi@svbib.se

Nytt expertnätverk hos föreningen

NU STARTAR ETT nytt expertnätverk hos föreningen, med fokus på hur biblioteken kan arbeta med Agenda 2030 och de globala målen.

Så här beskriver initiativtagarna det nya expertnätverket:

"Syftet med nätverket för bibliotek och Agenda 2030 är att samla bibliotek och bibliotekarier som arbetar för att uppnå de globala målen genom sin verksamhet."

"Vi vill visa både för biblioteks­väsendet och samhället i stort hur bibliotek på olika sätt kan bidra till uppfyllandet av de globala målen. Genom erfarenhetsutbyte och omvärldsbevakning vill vi skapa

engagemang kring Agenda 2030 och rollen bibliotek kan spela i det globala och lokala arbetet för ett socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbart samhälle."

STYRGRUPP:

Karolina Andersdotter,
Uppsala universitetsbibliotek
Joakim Lennartsson, Göteborgs
universitetsbibliotek
Hanna Frank, Anna Lindh-
biblioteket, Försvarshögskolan
Åsa Lund Moberg, Nordiska
Afrikainstitutets bibliotek
Maria Sandström Låstberg,
Vaggeryds bibliotek ■

TEXT ELZA ZANDI

FOTO: CARIN ANDERSSON

MEDLEM

Cajsa Andersson, Kemicentrumets bibliotek, Lund

Cajsa Andersson är verksamhetsansvarig bibliotekarie vid Kemicentrumets bibliotek vid Lunds universitet.

Hon är engagerad i Expertnätverket för bibliotek och upphovsrätt och har varit medlem i föreningen i över tio år. **Varför valde du att bli medlem?**

– För att jag får en bra omvärldsbevakning av mitt intresseområde bibliotek- och informationsvetenskap och för att Svensk biblioteks­förening ger bra kurser och konferenser inom mitt yrkesområde.

Hur ser framtiden ut för dig?

– Jag fyller 60 år i sommar och funderar på att gå ner i arbetstid nästa år, samtidigt som jag tänker på vilka projekt vi kan starta på biblioteket i samarbete med våra institutioner på Kemicentrum. Så det återstår att se hur det blir med att jobba lite mindre.

Drömjobbet?

– Jag har ett jättebra jobb i dag men det hade varit spännande att de sista åren jobba inom olika forskargrupper för att bistå med stöd kring publicering, forskningsdatahantering etcetera. En annan drömtillvaro ligger helt utanför biblioteksvärlden; den att ha en gård och till stor del vara självförsörjande av vad gården kan ge!

När du inte jobbar/pluggar, vad gör du då?

– Jag sjunger i den nystartade kören på Kemicentrum, Chemical Centre Choir, en gång i veckan, renoverar i huset i perioder och försöker komma ut i naturen när det är möjligt. ■

TEXT ELZA ZANDI

AKTUELLT FRÅN FÖRENINGEN

HAR DU TIPS eller förslag på något du vill att andra medlemmar ska ta del av, skicka ett mail till Elza Zandi, webbredaktör: elza.zandi@svbib.se

KALENDARIUM

Är artificiell intelligens en oxymoron?

När allt fler tycks propagera för att hoppa på AI-tåget, är det viktigt att kritiskt granska de algoritmiskt processade dataflöden som utgör dess grund. Jakob Svensson forskar vid Institutionen för konst, kultur och kommunikation, Malmö universitet och är aktuell med projektet Bakom algoritmen: En studie om programmerare och logikerna bakom dess arbete. Välkommen till vårens andra kvällsföreläsning!

ARRANGÖR: Svensk biblioteksforening Regionforening Skåne, SFIS Syd, Lunds stadsbibliotek

ADRESS: Lunds stadsbibliotek, Atriumgården

DATUM: 16 APRIL 2019

TID: 17:30

Världens bibliotek

Den 25 april lanseras Världens bibliotek – en nationell tjänst som förmedlar e-medier på några av de största språken som talas i Sverige idag. Besök gärna beta-versionen på varldensbibliotek.se Möt upp i Malmö och lär dig mer om denna nya webbplats och hur du kan använda den i din vardag.

ARRANGÖR: Biblioteken i Malmö

ADRESS: Malmö

DATUM: 25 APRIL 2019

Läs mer på
www.biblioteksforeningen.se/kalender

FOTO: MAGNUS SNVGG

Ny jurymedlem – Ellinor Landin

Ellinor Landin är ny jurymedlem i Årets mobila bibliotek. Ellinor utbildade sig till bibliotekarie i Borås direkt efter gymnasiet. Hon har arbetat på huvudbiblioteket i Visby och biblioteket vid Östersjöns författar- och översättarcentrum. Sedan mars 2000 arbetar hon på barnbokbussen på Gotland. Ellinor mottog själv priset för Årets mobila bibliotek år 2000.

– Det känns extra kul att så här 19 år senare få vara den som är med och utser årets vinnare, säger Ellinor Landin.

Varför valde du att vara med?

– Dels för att jag har jobbat med mobil verksamhet så länge och tror att jag har en hel del att tillföra, dels för att det är väldigt kul att få se andras mobila

verksamheter, hur de jobbar och hur de har valt att lösa olika "problem".

Vad kommer du att tillföra?

– Erfarenhet av mobila bibliotek. Vi har haft lite olika sätt att arbeta, och olika sorters fordon, under mina år på bokbussenheten. Jag har även haft förmånen att vara med om att införskaffa en ny bokbuss (2009) med allt vad det innebär.

Vad är viktigast för dig när ni ska utse en vinnare?

– Att det verkligen finns användarfokus – att en har tänkt till hur det ska kunna bli så bra som möjligt för biblioteksbesökarna utifrån våra uppdrag. ■

TEXT ELZA ZANDI

Ny jurymedlem – Pablo Tapia Lagunas

Pablo Tapia Lagunas är ny jurymedlem i Collijn-priset. Pablo studerade biblioteks- och informationsvetenskap vid Lunds universitet 1996-1998. Sedan tidigare hade han en fil kand i sociologi från samma lärosäte. De senaste åren har han framför allt jobbat med forskarstöd och vetenskaplig kommunikation men även med bibliotekets pedagogiska verksamhet. Idag jobbar han som teamsamordnare för publicering och bibliometri vid Malmö universitetsbibliotek.

– Det är väldigt roligt att få möjlighet att ingå i juryn för Collijn-priset. Jag ser verkligen fram emot att läsa de nominerade uppsatserna och är nyfiken på de olika uppsatssämen som kommer att täckas in i denna omgång, säger Pablo Tapia Lagunas.

Varför valde du att vara med?

– Jag ser detta uppdrag som ett ypperligt tillfälle att få en djupare

inblick i olika teman viktiga för forskningsbiblioteken. Det är viktigt med kontakter mellan utbildningarna, dvs våra nya kollegor och oss som jobbar inom högre utbildning, forskning och utveckling.

Vad kommer du att tillföra?

– Jag hoppas kunna tillföra mina erfarenheter av samproduktion mellan forskningsbibliotek och andra delar av ett lärosäte.

Vad är viktigast för dig när ni ska utse en vinnare?

– Eftersom jag för närvarande inte är så insatt i de olika kriterier vi har att bedöma så skulle jag gissa att de uppsatser som kandiderar till vinnare av Collijn-priset kommer att vara starka inom alla kriterier. Sedan är jag svag för texter som stilistiskt har ett bra flyt, som inbjuder till sträckläsning. ■

TEXT ELZA ZANDI

FOTO: MIKAEL BJÖRK

FOTO: ELISABETH OHLSSON WALLIN

Nya jurymedlemmar i Sveriges biblioteks utmärkelser

Vi välkomnar våra nya jurymedlemmar till Sveriges biblioteks utmärkelser.

Aniara-priset:

Camilla Carnmo, Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg
Daniella Brummer Pind, Falkenberg

Bengt Hjelmqvists pris:

Karin Zetterberg, pensionär
Karolina Persson, Gislaved
Sofie Samuelsson, Regionbibliotek Stockholm

Greta Renborgs pris:

Christer Edeholt, Regionbibliotek Västerbotten, ordförande

Collijn-priset:

Lisa Olsson, Stockholms universitetsbibliotek
Pablo Tapia Lagunas, Malmö universitetsbibliotek
Karin Ljungklint, Chalmers bibliotek

Plakettjury:

Staffan Engstrand, Norrtälje bibliotek
Cissi Rosengren, Malmö stadsbibliotek
Catharina Sanjay Ohlsson, Furulunds-skolan Halmstad

Årets mobila bibliotek:

Ellinor Landin, Region Gotland
Susan Pour, Kungsbacka, representerar föregående års vinnare. ■

FOTO: BIRGITTA HOLM

”Tema kompetens känns väldigt relevant för mig som student”

Du som är student vid någon av utbildningarna inom biblioteks- och informationsvetenskap har möjlighet att söka stipendium för att kunna delta i Svensk biblioteks­förenings konferenser.

Stipendiet ger gratis deltagande i konferensen och bidrag upp till 1.000 kronor för resa och boende. Bidraget betalas ut i efterhand mot kvitton. Högst fem studerande per konferens kan få stipendium. En som har sökt och fått stipendiet

var studenten Annika Vannerberg. Det var en studiekamrat som berättade att hon hade sökt och fått stipendiet ett tidigare år, vilket inspirerade Annika att själv söka.

– Jag tyckte det skulle vara intressant och väldigt trevligt att som bibliotekariestudent få delta i ett riktigt bibliotekssammanhang där frågor och tankar lyfts bortom det teoretiska. Det skulle vara en chans att få träffa branschfolk och ”blivande kollegor”, säger Annika Vannerberg.

Det blir första gången för henne på Biblioteksdagarna och årets tema, ”kompetens” passar henne perfekt.

– Tema kompetens känns väldigt relevant för mig som student på bibliotekarieutbildningen i Borås. Bibliotekens och bibliotekariens roll i samhället är sådant vi studerar och

diskuterar på utbildningen. Jag ser fram emot spännande möten och intressanta föreläsningar. Det ska bli lärorikt att få en inblick i verkliga biblioteksvärlden, säger hon.

Vad ser du mest fram emot?

– Alla programpunkter verkar intressanta tycker jag. Jag ser fram emot att få lyssna på Sandy Hirsh och hennes forskning om användarbete­ende. Sen är jag nyfiken på Kungliga bibliotekets presentation av den nationella biblioteksstrategin, säger Annika Vannerberg.

Skicka in din ansökan du med till e-post: info@svbib.se

Ansökningarna behandlas fortlöpande så skynda att skicka in din ansökan! ■

TEXT ELZA ZANDI

Varför går du på Biblioteks­dagarna 2019?

MAUD SALIM jobbar som biblioteksutvecklare på Regionbiblioteket i Region Kalmar län. Hennes ansvars­område är prio­riterade grupper definierade i bibliotekslagen, såsom personer med funktionsva­riationer, nationella minoriteter och personer som har ett annat modersmål än svenska. Hon ansvarar också för HBTQ-frågan och vuxnas läsning.

I maj är det första gången hon deltar på Biblioteksdagarna. – Förutom nyfikenhet är själva temat, *kompetens*, en höjdpunkt. Vi jobbar med utvecklingsfrågor på Regionbiblioteket och kompetens är det som krävs för att kunna utföra arbetet på ett professionellt sätt. Man lär sig så länge man lever

FOTO: CELINE SALIM

och jag har mycket att lära mig.

Vad ser du mest fram emot?

– Att få träffa andra kollegor och att lära mig mer om begreppet kompetens och hur man ska för­hålla sig till det. En förändrad värld kräver

många olika kompetenser som avviker från det normala i biblioteksvärlden.

Vem är din drömtalare?

– Jag har ingen drömtalare men jag ser fram emot att höra om hur vi människor kan förstärka våra mänskliga egenskaper/kompe­tenser i bemötande med besökare så att maskinen inte tar över våra roller som bibliotekspersonal i framtiden. ■

TEXT ELZA ZANDI

ILLUSTRATION: ANDRZEJ OLAS

Biblioteksdagarna programmet

VI BÖRJAR I OMVÄRLDEN för att få en gemensam förståelse för de faktorer som påverkar hela sektorn. Sedan närmar vi oss de förändrade krav och faktorer som påverkar vår egen professionsutveckling. Vilka krav ställs på bibliotekarier idag och imorgon – och vem tar ansvar för att alla medarbetare i det allmänna biblioteksväsendet rustas för att möta dessa?

Biblioteksdagarna 2019 består av ett gemensamt spår där du som deltagare är en viktig del av helhetsupplevelsen.

Du kan se hela programmet på föreningens webbplats – www.biblioteksforeningen.se. Information och program kan komma att uppdateras. ■

ILLUSTRATION: ANDRZEJ OLAS

Forskardagen den 3 december – skriv upp!

Svensk biblioteks­förening bjuder in till årets Forskardag som äger rum på City-konferensen Ingenjörshuset i Stockholm tisdag den 3 december. Under Forskardagen presenteras aktuell forskning på temat hållbar utveckling. Mer information och Forskardagens program presenteras under hösten. ■

TEXT ELZA ZANDI

FOTO: NINA NÅÅS

Vill du låna vårt Instagramkonto?

Vi fortsätter att låna ut vårt Instagram-konto under våren. Vad vill du berätta för föreningens medlemmar under en vecka? Kontakta vår redaktör på elza.zandi@svbib.se Det är många som vill visa upp sin verksamhet, så vänta inte med att höra av dig om du önskar en särskild vecka! ■

”Det viktigaste med nätverket är inspiration”

Nu startar ett nytt expertnätverk inom Svensk biblioteks­förening, med fokus på mobil biblioteks­verksamhet.

Så här beskriver initiativtagaren det nya expertnätverket:

”Nätverket är till för alla som arbetar med mobil biblioteks­verksamhet, alltifrån dragkärror och pop up-pirror till ellastyklar, elbilar och bokbussar, för att nå nya biblioteks­besökare på oväntade platser, och även locka kollegor att utforska omgivningarna utanför det egna biblioteket tillsammans med oss.” Du kan läsa hela beskrivningen på föreningens webbplats www.biblioteksforeningen.se.

DET ÄR Britt-Marie Ingdén-Ringselle som ligger bakom nätverket. Hon arbetar till vardags på Stockholms stadsbibliotek. Biblioteket har sedan 2016 ett treårigt projekt med ett rörligt bibliotek som bedriver pop up-verksamhet över hela Stockholm, främst inom så kallade utsatta områden, men även på badstränder, i gallerior och nu senast på Naturhistoriska riksmuseet.

– 2018 sökte vi och fick, liksom många andra bibliotek i Sverige, pengar av Kulturrådet genom regeringens satsning på stärkta bibliotek.

FOTO: MONICA LINDGREN

Därför är det verkligen läge att starta ett nätverk, säger Britt-Marie.

BRITT-MARIE menar att det viktigaste med nätverket är inspiration, erfarenhetsutbyte och att träffa kollegor som arbetar med mobil biblioteks­verksamhet.

– Vi vill inspirera och lära av varandra för att utveckla den mobila biblioteks­verksamheten som har drygt 70-åriga anor, genom bokbuss­verksamheten i Sverige som startade 1948, säger hon.

Idén med att starta ett nätverk som fokuserar på mobil biblioteks­verksamhet var en självklarhet då Britt-Marie själv är medlem i tre andra expertnätverk i föreningen.

– Jag är medlem i Svensk biblioteks­förening sedan länge och även medlem i expertnätverken för IFLA, tecknade serier och verksamhetsut-

vecklande metoder. Därför kändes det naturligt att kontakta Karin Linder och Jenny Nilsson för att pejla möjligheten att starta ett nätverk för just mobil biblioteks­verksamhet, trots att det redan finns 19 andra nätverk, säger hon.

Vad hoppas du på att få ut av nätverket?

– Jag hoppas få tips om sånt vi inte har tänkt på, till exempel ställen och event som är självklara att ”poppa up” på med vårt rörliga bibliotek. Och även tipsa kollegor om ställen som funkar bra för oss, men också varna för ställen där det inte har funkat. Vi vill också bli inspirerade att testa nya metoder för att nå ut till våra målgrupper och framförallt locka kollegor att utforska omgivningarna utanför det egna biblioteket tillsammans med oss, säger Britt-Marie. ■

TEXT ELZA ZANDI

Regionbiblioteket i Kalmar län söker:

IKT pedagog/ bibliotekarie med IT-kompetens

Kalmar läns regionbibliotek vill förstärka möjligheterna att stödja folkbiblioteken. Nu finns chansen för dig som vill bidra till bibliotekens arbete med digital delaktighet och vidareutvecklingen av digitala lärmiljöer. Tjänsten är en visstidsanställning på heltid tom 31 december 2019 med möjlighet till ytterligare 6 månader.

Läs mer om tjänsten och sök här:

<https://goo.gl/YcHGx4>

Ansök senast: 12 april

Falköping:

Bibliotekarie (vikariat)

Vi söker dig som vill ansvara för skönlitteratur och vuxnas läsande och som tycker om att arbeta med uppsökande verksamhet. Möten med människor är en viktig del i tjänsten.

Tillträde: 24/6 2019 eller enligt överenskommelse.

Varaktighet: Till 30 augusti 2020

Kontakt: Christina Seveborg, Avdelnings­chef bibliotek, Tel: 0515-88 50 44

Sök jobbet här:

<https://goo.gl/AzBVLV>

Sista ansökningsdag: 28 april

Välkomna till jobbtorget!

Platsannonsera i Biblioteksbladet! Här når du också dem som inte visste att de sökte jobb. Och biblioteksbladet.se håller öppet alla dagar.

Priser och info hittar du på
biblioteksbladet.se/annonsera

wagner GUIDE 3.0

Den digitala orienteringskartan som visar era
biblioteksbesökare och personal vart böcker, resurser
och mycket mer finns lokaliserat i ert bibliotek!

www.wagnerwayfinder.com

När vi på BK Library
tänker inredning
finns inga standard-
lösningar.

**BK LIBRARY
INTERIORS**
Biblioteksfabriken i Småland

**WE CREATE
THE LIVING
LIBRARY**

www.bklibrary.se